Leonard Alexandru Pop

Considerații asupra emisiunii de timbre uzuale „Carol II – călare”

Jurnalul filatelic
Filatelie pentru toți!

Baia Mare - 2018

issuu-downloader.com

Tehnoredactare: **Leonard Alexandru Pop**

Apărut sub egida

Jurnalul filatelic

Filatelie pentru toți

https://jurnalulfilatelic.blogspot.com/

ISBN:

Copyright © 2018 Leonard Alexandru Pop – alexandru.pop@staff.utcluj.ro

Baia Mare, 2018

Toate drepturile prezentei ediții sunt rezervate autorului. Reproducerea oricărui fragment din această lucrare poate fi făcută doar cu acordul în scris al autorului și menționarea în bibliografie a prezentei lucrări.

issuu-downloader.com

Cuvânt de întâmpinare

Cu ceva ani în urmă am întâlnit în lumea virtuală, un colecționar din Baia Mare. Modul său de a aborda acest domeniu al pasionaților de mărci poștale mi-a trezit interesul. Aflu că este relativ tânăr, abia 40 de ani de existență pe Terra, însă realizările sale, organizarea mai multor evenimente filatelice în plan local, crearea unui *Jurnal filatelic* (https://www.jurnalulfilatelic.blogspot.com), cu postarea a multor date utile colecționarilor, m-au determinat să-i urmăresc evoluția.

Promovarea sa în rândul colaboratorilor la info-hobby *Din lumea colecționarilor* a fost un gest firesc și iată, domnia sa ajunge, acum, la o realizare interesantă pentru filatelia românească, prin studiul dedicat emisiunii *Regele Carol II* (călare) din 1932. O emisiune uzuală, cu tiraj de masă, retrasă din circulație după cinci ani, la 1 septembrie 1937 prin Ordinul DGPTT Nr. 134.347/1937, ceea ce presupune existența mai multor tiraje, mană cerească pentru un filatelist cercetător.

Cataloagele filatelice generale românești menționează puține date despre marca poștală supusă atentului studiu al cercetătorului-filatelist **Alexandru - Leonard Pop**.

În *Catalogul Mărcilor Poștale Românești 1964* (București, Ed. Transporturilor și Telecomunicațiilor, 1964), tehnoredactorul lucrării, Mișu Herșcovici, dă o primă informație despre varietățile gumajului (albă sau brună). Gurul filateliei românești, Kiriac Dragomir, ne comunică în *Catalogul Mărcilor Poștale Românești '74* (București, 1974) existența unor *varietăți filatelice* ale filigranului XIII (CC) – trei poziții (vertical – cel normal, precum și culcat dreapta și stânga), precum și varietățile gumei (albă și gălbuie). Tot domnia sa, semnalează și o curiozitate filatelică – nedantelată pe una din laturi. În cunoscutul catalog filatelic interzis, la data tipăririi sale, *Catalogul Mărcilor Poștale Românești '84* (București, Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor, 1984), elaborat de Corneliu Spineanu apar noi elemente de studiu filatelic – „gumă albă cu broboane, albă netedă, gălbuie și chiar galbenă închis” și dispare semnalarea privind poziția filigranului. Curiozitatea filatelică este menționată.

Așadar, rămâne un larg câmp deschis pentru cercetare, pe care

issuu-downloader.com

Alexandru - Leonard Pop îl explorează din plin cu răbdarea tipică a unui ardelean în studiul *Considerații asupra emisiunii de timbre uzuale* ***Regele Carol II*** *(călare)*. Astfel, sunt semnalate noi date interesante privind această marcă poştală, dar vă las pe dumneavoastră colecționarii să luați contact cu ele, parcurgând cele aproape 50 de pagini ale studiului de față.

prof. **Sergiu-Marian Găbureac**

issuu-downloader.com

Motivația cercetării

Probabil pe nedrept, categoria timbrelor uzuale a fost marginalizată de către cercetătorii din lumea filateliei. Cauzele ar putea fi multiple: tirajul foarte mare (uneori necunoscut), reproducerea unor imagini arhicunoscute, la modă la vremea respectivă, care nu trezeau un anumit interes, valori nominale „în grafic” care permiteau francarea multor categorii de corespondență și servicii poștale astfel încât erau întâlnite multe piese pe piață. Și lista ar putea continua.

M-am oprit asupra acestei emisiuni din considerente personale, deoarece am întâlnit pe piață câteva varietăți care au stârnit discuții și controverse în mica sferă a filateliștilor cercetători din România care mai încearcă să supraviețuiască în ziua de astăzi. În această lucrare voi prezenta rezultatele unui studiu pe care l-am realizat în perioada 2012 – 2016 și pe care l-am concretizat într-o pagină de internet[1] din catalogul filatelic personal, aflată într-o permanentă actualizare.

În perioada 2016 – 2018 am publicat acest studiu în revistele *Info-Hobby, Din lumea colecționarilor,* numerele 9 – 12 / 2016 și *Filatelistul Feroviar* numerele 87 – 93 / 2017-18 (încă în curs de publicare la data redactării acestei broșuri), iar reacțiile primite din partea cititorilor au dus la descoperirea de noi direcții de cercetare în subiectul abordat. Noutățile au fost incluse în lucrarea de față. De asemenea, acest studiu a făcut parte integrantă dintr-o expoziție de studiu filatelic expus în holul Universității Tehnice Cluj-Napoca, Centrul Universitar Nord din Baia Mare (5 panouri) în perioada 1 martie - 30 aprilie 2018.

Chiar dacă tematica a fost analizată cu seriozitate, subiectul dezbătut este departe de a fi epuizat.

După cum veți observa mulți cercetători și-au adus contribuția la elucidarea misterelor din jurul acestei emisiuni, însă rămân în continuare multe semne de întrebare la care sperăm că vor găsi răspuns viitorii cercetători în ale filateliei.

Dacă cineva decide continuarea cercetărilor privind această marcă, îl rog să-mi trimită și mie, prin e-mail, rezultatele sale.

Cuvinte cheie: *filatelie, timbru, uzuale, Carol II, dantelat, nedantelat, erori, varietăți.*

[1] http://www.ubm.ro/sites/al/index.php/album-filatelic/catalog-filatelic/30-1932/43-carol-ii-clare.html

issuu-downloader.com

Introducere

Pe data de 8 iunie 1930 regele Carol al II-lea este încoronat ca domnitor al României. Odată cu instaurarea sa, ia sfârșit monarhia constituțională și are loc instaurarea unui regim de autoritarism monarhic. Cultul personalității noului rege se dezvoltă încă de timpuriu, după cum relata și publicistul Daniel Marcu, membru al Asociației Internaționale a Jurnaliștilor Filatelici (AIJP), în 16 martie 2010 într-un articol postat pe site-ul *Kolector* intitulat: *„Carol al II-lea și cultul personalității în filatelie”*.

Din această sursă aflăm că: ***„numai în primele 6 luni de la proclamare, Direcțiunea Generală a Poștei, Telegrafului și Telecomunicațiilor emisese un număr de 3 emisiuni filatelice cu portrete ale noului monarh, în diferite ipostaze, iar în cei 10 ani cât a domnit, efigia lui Carol al II-lea a apărut în nu mai puțin de 17 emisiuni de sine stătătoare”*** (1). Una dintre emisiunile filatelice amintite o vom trata în cele ce urmează.

În anul 2007, în cotidianul *Interesul public*, expertul în filatelie Leonard Pașcanu declara într-un interviu: ***„Carol al II-lea a fost unul dintre cei mai mari filatelişti din lume. Și această notă a regalității a imprimat și altor persoane din jur dragostea pentru timbre. Era un cult emiterea timbrelor în perioada regalității. Era foarte important cum apare chipul suveranului pe timbru sau alte teme. Regii aveau niște persoane specializate care se ocupau de colecțiile lor, custozii colecțiilor regale. Deci era o pasiune de elite, asta vreau să subliniez”*** (1). În această sursă bibliografică se pot găsi mult mai multe informații privind premisele dezvoltării cultului personalității în filatelia românească.

Faptul că regele Carol al II-lea era un mare filatelist, iar pe timpul domniei sale machetele multor emisiuni de timbre purtau semnătura sa de aprobare este confirmat și de ing. Cristian Andrei Scăiceanu într-o serie de articole publicate în decursul anului 2017 în Buletinul Informativ al Asociației Filateliștilor Feroviari din România: ***„Filatelist pasionat, regele Carol al II-lea s-a implicat activ în activitatea de emitere a mărcilor poștale în timpul domniei sale. Regele stabilea ce serii de timbre urmau să fie tipărite, având grijă ca numărul de timbre puse în circulație să nu fie prea mare. […] S-a preocupat în alegerea subiectelor mărcilor, stabilirea valorilor nominale, a detaliilor de desen și a culo-***

issuu-downloader.com

rilor în care urmau să fie imprimate timbrele și au fost supuse aprobării regale machetele grafice ale unor mărci.” (2).

Pe data de 19 aprilie 1932, Direcția Generală de Poștă, Telegraf și Telefon (D.G.P.T.T.) a transmis cu adresa 70.521 proiectul (macheta) timbrului pentru obținerea aprobării regale. Se pare că grafica timbrului realizată de pictorul Ludovic Basarab nu a plăcut suveranului, motiv pentru care Eugeniu Arthur Buhman, secretarul particular al regelui (cel care se ocupa și de colecția filatelică a lui Carol al II-lea), a returnat proiectul Direcției, cu mențiunea că Majestatea Sa dorește ca această lucrare să fie refăcută. De data aceasta, sarcina realizării machetei cade în mâinile unui proaspăt angajat al Fabricii de Timbre, probabil Ștefan Constantinescu, care refac proiectul conform indicațiilor regale (fig. 1).

Pe 27 mai 1932, Banu Florescu, directorul general al D.G.P.T.T. de la aceea vreme, printr-o scrisoare privată adresată cumnatului său Eugeniu Buhman aprecia pozitiv activitatea noului pictor angajat la Fabrica de Timbre și că noul timbru este mai reușit decât vechiul model. Odată cu această scrisoare, la Palatul Regal a ajuns și cererea oficială de aprobare a proiectului refăcut și de imprimare a mărcilor poștale (3).

Figura 1 - Macheta emisiunii „Carol II – călare” din cadrul fostului Muzeu Filatelic. Sursa imaginii: (3)

Pornind de la aceste considerente, aș putea afirma că cea de a noua emisiune în care apare imaginea regelui Carol al II-lea ar putea coincide cu aniversarea a doi ani de la încoronarea sa.

Emisiunile anterioare în care apare imaginea suveranului sunt redate în tabelul 1.

issuu-downloader.com

Tabelul 1 - Emisiuni filatelice anterioare în care a fost reprodusă imaginea regelui Carol al II-lea (4)

Nr. crt.	Data	Numele emisiunii	L.P.	Număr valori	Observații
1.	19.12.1930	Efigia regelui Carol II	86	11	Pe lângă seria dantelată există și 3.000 serii nedantelate
2.	04.10.1930	Carol II Poșta Aeriană	87	4	
3.	??.??.1930	Carol II Uzuale	88	3	500.000 serii dantelate și 1.000 serii nedantelate
4.	10.05.1931	Centenarul armatei române	89	7	Carol al II-lea apare pe timbrul cu valoarea nominală de 16 L
5.	10.05.1931	Semicentenarul regatului	91	5	Bustul lui Carol II în medalion apare pe timbrele cu valorile nominale de 1 L și 6L, iar pe timbrul cu valoarea nominală de 10 L apare efigia sa alături de regii Ferdinand și Carol I
6.	15.11.1931	Trei regi	92	1	Pe lângă seria dantelată există și 50 serii nedantelate
7.	08.06.1931	Expoziție cercetășească	93	5	Carol al II-lea apare pe timbrul cu valoarea nominală de 6+6 L
8.	??.??.1932	Carol II - Uzuale	96	10	

issuu-downloader.com

Caracteristici tehnice

Emisiunea filatelică *Carol II – călare* (fig. 2) a fost pusă în circulație de către Poșta Română prin D.G.P.T.T. în jurul datei de 8 iunie 1932, probabil cu prilejul aniversării a doi ani de la urcarea pe tron a regelui. Este compusă dintr-un singur timbru având valoarea nominală de 10 lei. Cataloagele filatelice consultate[2] nu oferă nicio informație privind data exactă a punerii în circulație, singura mențiune fiind *iunie 1932*.

Figura 2 - Timbrul standard Carol II - călare, L.P. 97

[2] Zumstein Europa ost 1984, Catalogul Mărcilor Poștale Românești 1984, Mărcile Poștale Românești 2009

Cercetătorul Andrei Cristian Scăiceanu a studiat macheta timbrului aflată în fostul Muzeu Național Filatelic din București. De aici a aflat că aprobarea pentru imprimarea emisiunii a fost dată pe data de 2 iunie 1932. Totodată a descoperit că numele machetatorului, care se afla în colțul din dreapta jos, a fost acoperit cu tuș alb. Din păcate încercările de a descifra numele ascuns sub stratul de tuș nu au dat rezultate. Comparând marca pusă în circulație cu macheta ei nu se constată diferențe. Cercetătorul este de părere că macheta prezentată este cea refăcută la Fabrica de Timbre (probabil de către Ștefan Constantinescu) iar ștergerea numelui autorului sugerează tocmai modificările efectuate la proiectul original. Cu toate acestea, presa vremii l-a anunțat pe Ludovic Basarab ca fiind machetator al timbrului, o mențiune în acest sens regăsindu-se și la pagina 130 din revista *„Filatelia pentru toți”*, nr. 7 din iulie 1932 în care se mai menționează și faptul că marca poștală *„a fost pusă în circulație la sfârșitul lunii iunie, cu un tiraj nelimitat”* (3).

Cu toate acestea, cea mai timpurie urmă de ștampilă pe care am identificat-o pe mărcile studiate purta data de 12-IUN-932 (fig. 3), ceea

issuu-downloader.com

ce mă duce cu gândul că ziua de 8 (miercuri) ar fi fost o zi plauzibilă pentru punerea în circulație a acestui timbru (așa numita „prima zi a emisiunii”). Din păcate, din cauza ștampilei îmbâcsite, nu am putut descifra localitatea de expediție.

Figura 3 - Timbrul cu data „timpurie”: 12 - IUN - 932

Din păcate, până în prezent, am descoperit un singur exemplar purtând această dată. Acest lucru ar trebui însă confirmat (dacă este posibil) de descoperirea a cel puțin a încă a unui exemplar purtând amprenta ștampilei cu data de 12 iunie 1932. Sau, poate, vom avea surpriza ca cineva să descopere o dată anterioară, ceea ce va aduce elemente noi în elucidarea datei de apariție a acestui timbru. Mi-ar face o deosebită plăcere dacă vre-unul dintre cititorii acestor rânduri să facă o astfel de descoperire și să mă anunțe și pe mine. Cu atât mai mult cu cât dezvăluirile recente au scos la iveală că regele ***„a fost adeptul aniversării la cifre rotunde – 25, 50 sau 100 ani”*** chiar dacă de-a lungul timpului i s-au făcut mai multe propuneri de emitere de mărci poștale, unele chiar dubioase, la aniversarea a unui an, doi, 35 sau 40, el le-a refuzat categoric (2). Prin urmare teoria cu punerea în circulație a prezentei emisiuni strâns legată de aniversarea a doi ani de la urcarea pe tron a regelui nu ar avea o verticalitate solidă. Așteptăm să vedem ce ne dezvăluie cercetările viitoare în acest sens.

Emisiunea a avut putere de francare până pe data de 1 septembrie 1937, când a fost retrasă din circulație prin Ordinul D.G.P.T.T. cu numărul 143.347/1937.

Timbrele aveau dimensiunea standard de 21,5 x 29 mm și au fost tipărite monocrom (albastru) pe hârtie albă cu filigran C.C., în coli finite a 100 de timbre. Când spun *dimensiune* mă refer la cadrul timbrului (suprafața tipărită), fără a lua în calcul marginile albe ale acestuia. După cum veți putea observa din reproducerile acestui articol, marginile albe au diferite valori, în funcție de debitarea timbrelor din coală.

issuu-downloader.com

Utilizarea calculatorului personal, împreună cu o suită de aplicații de grafică digitală, poate fi o unealtă practică în studierea și analizarea pieselor filatelice din propria colecție. În acest sens, cercetătorul Max Peter a realizat o metodologie de studiu prin care demonstrează științific că există ușoare diferențe de dimensiune a mărcilor, după cum se poate observa și din figura 4.

Figura 4 - Suprapunere de mărci ce demonstrează existența unor dimensiuni diferite. Sursa imaginii: (5)

Pentru a demonstra acest lucru, autorul a scanat două mărci printr-o singură operaţie, fapt ce asigură respectarea aceloraşi preferinţe: rezoluţie identică şi citirea concomitentă a mărcilor de către senzor. Cele două imagini au fost separate mai apoi pe două „straturi” diferite, cel aflat deasupra având o transparenţă de circa 45% faţă de opacitatea normală. Prin deplasarea fină pe orizontală şi verticală a stratului aflat deasupra, s-a realizat alinierea desenului celor două mărci faţă de colţul drept superior. Examinând apoi colţul opus se observă diferenţe evidente care nu pot fi generate decât de dimensiunea diferită a desenului celor două mărci (5). O altă tehnică, mai puțin spectaculoasă pentru cei inițiați, o reprezintă și prelucrarea imaginilor suprapuse prin intermediul parametrilor de diferențiere. Acest procedeu evidențiază diferenţele între două straturi suprapuse. Cei interesați pot obține mai multe informații lecturând resursa bibliografică amintită.

Filigranul C.C. (de tip XIII) a apărut în anul 1931 şi este întâlnit în cele patru poziții reproduse în Figura 5. În 1974, Kiriac Dragomir amintea, în lucrarea sa, de existența a doar trei dintre varietățile filatelice ale filigranului: în pozițiile vertical (cel normal) și culcat dreapta, respectiv stânga (6). Aceste variante au luat naștere în funcție de poziția hârtiei la introducerea în mașina de imprimat. Într-un articol apărut în 2015 se susține ideea că denumirea de *filigran CC* ar fi eronată, în realitate denumirea corectă ar trebui să fie *filigran C II* (regele Carol al II-lea). Acest tip de filigran a avut o utilizare de peste zece ani (7).

issuu-downloader.com

Figura 5 - Cele patru poziții cunoscute ale filigranului CC (4)

Definițiile date de-a lungul timpului filigranului (filatelic) uneori mai mult încurcă decât descurcă. Într-un articol[3] on-line al unei reviste electronice destinate colecționarilor este reprodusă o parte a definiției date de Marcel Dănescu în dicționarul specializat „*Filatelia de la A la Z*”, Bucureşti, Sport - Turism, 1978, p.133, din care am să reproduc partea care ne interesează: „***FILIGRAN*** *Semn distinctiv sau inscripție constând din desene, cifre, linii, litere, formate în masa hârtiei sau imprimate acesteia. Filigranul este folosit ca marcă de fabricație pentru a indica proveniența hârtiei, iar la hârtiile de valoare (bilete de bancă, mărci poștale etc.) pentru a preveni și împiedica falsificarea lor*”.

În ceea ce priveşte dantelura pieselor, ea este de tip A (adică 13 ½ dinți pe o lungime de 2 cm). Pentru calculul perforațiilor vom apela la formulele 1 şi 2, unde am notat cu:

X – numărul de perforații în plan orizontal

Y – numărul de perforații în plan vertical

L – lungimea cadrului

I – înălțimea cadrului

A – tipul dantelurii oficiale

20 – distanța în mm pentru care se calculează numărul de perforații

$$X = \frac{L \cdot A}{20} = \frac{21{,}5 \cdot 13{,}5}{20} = 14{,}5125$$

Formula 1 - Calculul perforațiilor în plan orizontal

$$Y = \frac{I \cdot A}{20} = \frac{29 \cdot 13{,}5}{20} = 19{,}575$$

Formula 2 - Calculul perforațiilor în plan vertical

Aplicând aceste formule, în mod ideal, pe lungimea cadrului, în plan orizontal ar trebui să avem astfel o medie de 14,5 perforații, iar în plan vertical o medie de 19,5 perforații. În urma studiului efectuat, am observat că numărul acestor perforații oscilează între 13 şi 15,5 în plan orizontal, iar în plan vertical între 19,5 şi 22,5. Am constatat astfel că dantelarea a fost realizată prin utilizarea unor ace mai groase sau mai subțiri de unde am tras concluzia că s-au folosit mai multe maşini de perforat. În fig. 6 am realizat o captură de ecran

[3] http://bdrf.hol.es/images/articole/rom%C3%A2n%C4%83/BDRF43.pdf

issuu-downloader.com

după o fișă de studiu în care mi-am notat și câteva observații pe marginea pieselor. Pentru a fi mai ușor de urmărit, am ordonat tabelul după numărul de perforații în plan orizontal, iar pentru o mai bună vizibilitate, înainte de a realiza captura am ascuns rândurile care reprezentau informații identice. Am păstrat astfel rânduri unice cu informații privind perforațiile pieselor analizate, pe culoare și tipuri de hârtie întâlnite. Cu semnul întrebării (?) am marcat acele piese la care mi-a fost aproape imposibilă numărătoarea urmelor de ace, deoarece dantelura era atât de degradată încât marginea hârtiei era aproape netedă. Totodată, am marcat cu roșu piesele care mi s-au părut dubioase și care ar putea reprezenta falsuri.

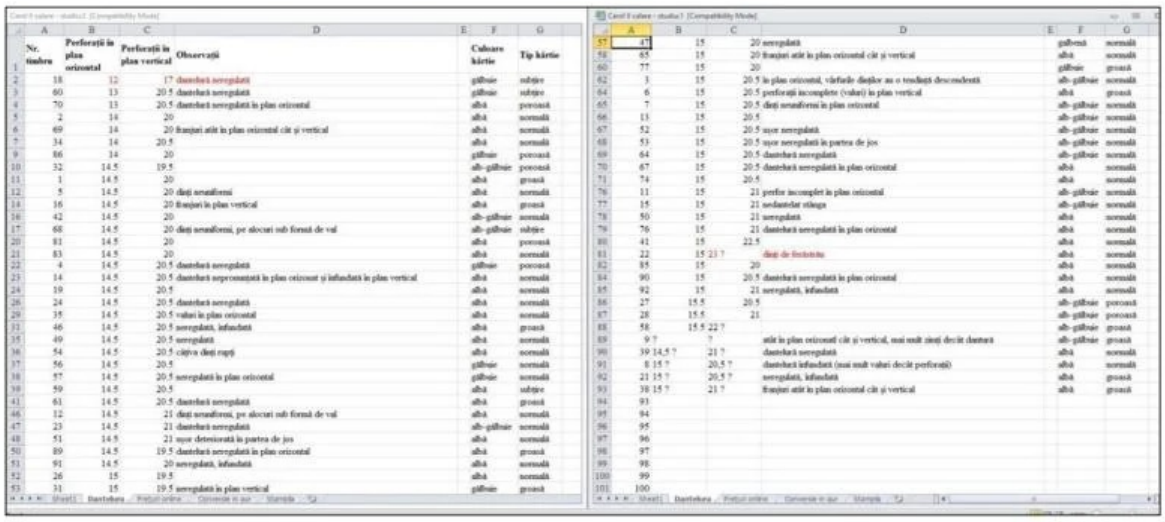

Nr. timbru	Perforații în plan orizontal	Perforații în plan vertical	Observații	Culoare hârtie	Tip hârtie
1					
2	18	12	17 dantelură neregulată	gălbuie	subțire
3	60	13	20.5 dantelură neregulată	gălbuie	subțire
4	70	13	20.5 dantelură neregulată în plan orizontal	albă	porcoasă
5	2	14	20	albă	normală
6	69	14	20 fâșiuri albe în plan orizontal cât și vertical	albă	normală
7	34	14	20.5	albă	normală
8	86	14	20	gălbuie	porcoasă
9	32	14.5	19.5	alb-gălbuie	porcoasă
10	1	14.5	20	albă	groasă
11	5	14.5	20 dinți neuniformi	albă	normală
12	16	14.5	20 fâșiuri în plan vertical	albă	groasă
13	42	14.5	20	alb-gălbuie	normală
14	68	14.5	20 dinți neuniformi, pe alocuri sub formă de val	alb-gălbuie	subțire
15	81	14.5	20	albă	porcoasă
16	83	14.5	20	albă	normală
17	4	14.5	20.5 dantelură neregulată	gălbuie	porcoasă
18	14	14.5	20.5 dantelură nepronunțată în plan orizont și înfundată în plan vertical	albă	normală
19	19	14.5	20.5	albă	normală
20	24	14.5	20.5 dantelură neregulată	albă	normală
21	35	14.5	20.5 valuri în plan orizontal	albă	normală
22	46	14.5	20.5 neregulată, înfundată	albă	groasă
23	49	14.5	20.5 neregulată	albă	normală
24	54	14.5	20.5 câțiva dinți rupți	albă	normală
25	56	14.5	20.5	gălbuie	normală
26	57	14.5	20.5 neregulată în plan orizontal	gălbuie	normală
27	59	14.5	20.5	albă	subțire
28	61	14.5	20.5 dantelură neregulată	albă	groasă
29	12	14.5	21 dinți neuniformi, pe alocuri sub formă de val	albă	normală
30	23	14.5	21 dantelură neregulată	alb-gălbuie	normală
31	51	14.5	21 șnur detectează în partea de jos	albă	normală
32	89	14.5	19.5 dantelură neregulată în plan orizontal	albă	groasă
33	91	14.5	20 neregulată, înfundată	albă	normală
34	26	15	19.5	albă	normală
35	31	15	19.5 neregulată în plan vertical	gălbuie	groasă
36	65	15	20 neregulată	gălbenă	normală
37	77	15	20 fâșiuri albe în plan orizontal cât și vertical	albă	normală
38	3	15	20	gălbuie	groasă
39	6	15	20.5 în plan orizontal, vârfurile dinților au o tendință descendentă	alb-gălbuie	normală
40	7	15	20.5 perforații incomplete (valuri) în plan vertical	albă	groasă
41	13	15	20.5 dinți neuniformi în plan orizontal	alb-gălbuie	normală
42	52	15	20.5	alb-gălbuie	normală
43	53	15	20.5 șnur neregulată	alb-gălbuie	normală
44	64	15	20.5 șnur neregulată în partea de jos	alb-gălbuie	normală
45	67	15	20.5 dantelură neregulată	alb-gălbuie	normală
46	74	15	20.5 dantelură neregulată în plan orizontal	albă	normală
47	11	15	20.5	albă	normală
48	15	15	21 perfor incomplet în plan orizontal	alb-gălbuie	normală
49	50	15	21 sedanelor stânga	alb-gălbuie	normală
50	76	15	21 neregulată	albă	normală
51	41	15	21 dantelură neregulată în plan orizontal	albă	normală
52	22	15	22.5	albă	normală
53	85	15	23 ? dinți de ferăstrău	albă	normală
54	90	15	20	albă	normală
55	92	15	20.5 dantelură neregulată în plan orizontal	albă	normală
56	27	15.5	21 neregulată, înfundată	albă	normală
57	28	15.5	20.5	alb-gălbuie	porcoasă
58	58	15.5	21	alb-gălbuie	porcoasă
59	9 ?	?	22 ?	alb-gălbuie	groasă
60	39	14,5 ?	? stâlt în plan orizontal cât și vertical, mai mult rânji decât dantură	alb-gălbuie	groasă
61	8	15 ?	21 ? dantelură neregulată	albă	normală
62	21	15 ?	20,5 ? dantelură înfundată (mai mult valuri decât perforații)	albă	normală
63	38	15 ?	20,5 ? neregulată, înfundată	albă	groasă
64	93		21 ? fâșiuri albe în plan orizontal cât și vertical	albă	groasă
65	94				
66	95				
67	96				
68	97				
69	98				
100	99				
101	100				

Figura 6 - Fragment dintr-o filă de studiu privind dantelura și hârtia timbrelor studiate

La gumarea timbrelor s-a folosit: gumă albă, albă cu broboane, albă netedă, brună, gălbuie sau chiar gumă cu o nuanță de galben închis (8), (9), (10), (6) după cum se pot observa și în reproducerile din figura 7. Gumarea se realiza cu ajutorul unei instalații complete pentru gumatul hârtiei în bobine achiziționată de Fabrica de timbre în anul 1931, ***„așa ca imprimarea timbrelor să se facă pe hârtie gumată în prealabil”*** (11). Această procedură avea avantajul că rezolva problemele generate de mașinile *Jagenberg*, care erau încălzite cu gaz aerian, ce se foloseau înainte la gumarea colilor de timbre după imprimarea lor. Efectul nedorit se datora ***„temperaturii înalte la care erau supuse coalele după gumare, cerneala își pierdea nuanța vie, iar coalele de hârtie se scorojeau așa că se produceau foarte multe maculaturi”*** (11). Totuși, din analiza pieselor avute la dispoziție, tind să cred că doar pentru o parte din tiraj

issuu-downloader.com

(probabil ultimele loturi) s-a folosit noua tehnologie, primele coli ale emisiunii fiind întâi tipărite și apoi gumate, întrucât noua instalație tocmai fusese pusă în funcțiune și a funcționat în parametrii doar din toamna anului 1932. O mare parte din piesele analizate prezintă o hârtie subțire, gălbuie, cu gumă aproape inexistentă, fapt datorat, probabil, procedeului de spălare folosit la obținerea timbrelor respective.

Figura 7 - Varietate de gumă albă și gălbuie

Sistemul de tipărire utilizat la realizarea acestei emisiuni a fost heliogravura. Pentru acest procedeu de tipărire, cercetătorul filatelic Max Peter menționa pe blogul său Romanian Stamps News (RSN) că: ***„forma de tipar era constituită dintr-un cilindru, gravat prin autotipie pe baza unor machete reduse prin procedee fotografice la dimensiunea fiecărei mărci”*** (12). Tipograf la bază, autorul oferă informații suplimentare de natură tehnică cititorilor, din care aflăm că tehnica heliogravurii ***„se pretează foarte bine la imprimarea monocoloră la care tiparul reușește să redea într-un mod satisfăcător semitonurile”*** iar ***„imaginea este compusă dintr-o mulțime de puncte așezate într-o ordine desăvârșită. Punctele au diametru variabil, prin aceasta reușindu-se redarea grafică a tonurilor și a semitonurilor la imprimarea într-o singură culoare”*** (13).

Celor interesați de mai multe detalii tehnice privind această etapă din procesul tehnologic, le recomand să lectureze în întregime resursele bibliografice indicate.

Tirajul emisiunii a fost unul de masă, necunoscut și nespecificat de nicio lucrare de specialitate consultată. Mai mult ca sigur s-a realizat în etape succesive, pe mai multe tipuri de hârtie existente la acea dată în tipografie, existând astfel mai multe varietăți de culoare și grosime ale hârtiei și apariția unor danteluri defectuoase, după cum se poate observa și din figura 8. Tot în această imagine putem observa și cadre deplasate ori perforații peste clișeul mărcilor poștale.

issuu-downloader.com

Figura 8 - Varietăți de hârtie, dantelură, încadrare și perforare

La heliogravură influenţa tiparului (presiune, cantitatea de cerneală) nu modifică sesizabil amprenta cilindrului (aşa cum se întâmplă la tiparul înalt - tipografie). Pornind de la această premisă, Max Peter semnala existența unei diferenţe la fundalul cifrei valorii, după cum se observă și în figura 9. La prima vedere, marca are toate inscripţiile albe. Dar privită cu mai multă atenţie, verificarea desenului demonstrează că nu este chiar aşa. La marca de sus, fundalul cifrei este într-adevăr alb, însă la marca de jos este foarte bine vizibil rastrul de culoare (14). Prezenţa sau absenţa rastrului confirmă bănuiala că există cilindri diferiţi, lucru demonstrat și de alte observații enumerate pe parcursul acestui studiu.

Figura 9 - Diferențe de rastru

issuu-downloader.com

În ceea ce privește catalogarea emisiunii, ea s-a realizat pe criteriile specifice fiecărei lucrări de specialitate: conform notărilor *Romfilatelia*, piesa este regăsită la codul LP 97, în catalogul personal am poziționat-o cu codul LA 97, *Catalogul mărcilor poștale românești* (CMPR) a codificat-o cu RO 576, iar lucrarea *Mărcile poștale românești 1858-2009* a trecut-o la poziția 97. Cataloagele filatelice străine notează emisiunea după cum urmează: *Yvert* (Yv) #439, *Michel* (Mi) #436, *Scott* (S) #416, *Zumstain* (Z) #557 iar *Gibbons* (G) #1248. În tabelul numărul 2 regăsiți un rezumat cu caracteristicile tehnice ale emisiunii studiate.

Tabelul 2 - Caracteristice tehnice ale emisiunii „Carol II - călare” (9)

Data introducerii în circulație:	8 (?) iunie 1932
Data retragerii din circulație:	1 septembrie 1937 (Ordinul D.G.P.T.T. nr. 143.347/1937)
Număr de valori:	1
Valoare nominală:	10 lei
Paginare:	coli finite de câte 100 de timbre
Dimensiune timbru:	21,5 x 29 mm
Tip hârtie:	albă cu filigran C.C.
Sistem de tipărire:	heliogravură
Tirajul total al emisiunii:	necunoscut
Dantelură:	13 ½
Codificare cataloage:	LP #97, LA #97, Yv #439, Mi #436, S #416, Z #557, G #1248

issuu-downloader.com

Erori, curiozități, varietăți, falsuri, semnalări

O caracteristică generală a tirajelor de masă o reprezintă abaterile de la marca standard. Aceste abateri pot fi simple, uzuale, de la diferențe ale hârtiei sau a intensității culorii timbrelor, datorate procesului de tipărire (tranșe succesive și tiraj ridicat), fără valoare filatelică, și unele bine definite, de genul erorilor, care reprezintă un interes ridicat în rândul filateliștilor. Profesorul Sergiu - Marian Găbureac, un bine-cunoscut cercetător în domeniul abaterilor de la standard al mărcilor poștale românești, a catalogat aceste mărci poștale în patru mari clase: erori, curiozități, varietăți și rebuturi. Iată și definițiile oferite de către filatelistul român acestor abateri, fără a intra prea mult în detalii (15):

*„**Eroarea filatelică** este abaterea de la marca poștală standard, ce se întâlnește la o singură piesă din coala de tipar, fiind identică cu suratele ei, din colile anterioare sau cele care urmează, de la aceeași poziție. Eroarea filatelică are o bună permanență în cadrul tirajului, nu poate fi unicat, uneori apare de la începutul imprimării până la sfârșit.*

***Curiozități filatelice**, care se întâlnesc la nivelul întregii coli de tipar, nu au repetabilitate și identitate decât la nivelul colii de tipar.*

***Varietăți filatelice** – abateri de la marca poștală tip întâlnite tot la nivelul întregii coli de tipar, însă au o mare repetabilitate și identitate.*

***Rebuturi / deșeuri** – imprimări parțiale prin îndoirea colii sau interpunerea unor hârtiuțe între coala de imprimat și clișeu; defecte de fabricație a hârtiei; întinderi ale cernelurilor; mătuiri; danteluri rezultate prin îndoirea accidentală a colii de tipar, danteluri înecate etc.”*

Ca o mică completare la definițiile enumerate mai sus, o parte dintre filateliști sunt de părere că *eroarea* poate apărea nu numai la o piesă singulară ci și la o coală întreagă sau chiar la o parte din tiraj. Eroarea este o abatere de la un standard și nu poate fi definită prin cantitate. În acest sens amintesc mărcile cu centru ranversat sau cele la care lipsește o culoare, care sunt erori clasice. Ele sunt erori de imprimare (pot exista și erori de machetare, erori de dantelare, etc).

Și pentru că și erorile filatelice pot fi cuantificate, încă din 1993 Sergiu Găbureac a propus o formulă extrem de simplă (16):

issuu-downloader.com

$$\text{CEF} = \frac{VMP + PCT}{GV}$$

Formula 3 - Calculul cotei erorii filatelice

unde:

CEF = cota erorii filatelice

VMP = valoarea mărcii poștale tip

PCT = paritatea în cadrul colii de tipar (o coală de tipar cuprinde mai multe coli finite, iar o coală finită conține, în general, 20, 28, 25, 32, 50, 80 sau 100 de mărci poștale)

GV = gradul de vizibilitate (notată în stele – cu cât are mai multe stele cu atât eroare este mai vizibilă cu ochiul liber și ocupă un loc mai important valoric, pe când cele notate cu o stea sunt cele mai puțin vizibile cu ochiul liber și ocupă, normal, ultimul loc).

Indiferent din ce categorie ar face parte, trebuie să admitem că astfel de piese există și trebuie luate ca atare. Dacă am încadrat corect piesele studiate și prezentate în continuare, rămâne de văzut. Depinde cât de cârcotași suntem fiecare. Eu sper să o fi făcut bine.

Voi prezenta în acest capitol variațiuni pe aceeași temă referitoare la marca poștală aleasă ca referință, identificate în circulație, unele recunoscute de lucrările de specialitate altele acceptate ca atare.

Vreau să menționez faptul că timbrele, prin natura lor, au regimul hârtiilor de valoare, iar pentru controlul tehnic de calitate (CTC) al fabricii sau imprimeriei care le-a tipărit, orice abatere de la macheta oficială este considerată rebut sau deșeu de fabricație.

Pornind de la această premisă, bunul de tipar se acordă doar după o analiză exigentă a formelor, matrițelor și colilor de tipar (17).

O controversă ridicată pe forumurile de discuții o reprezintă existența pe piața filatelică a variantei nedantelate a acestei emisiuni.

În figura 10 am reprodus o asemenea marcă, circulată, purtând data expedierii 3-AUG-1933. Chiar dacă marca nedantelată este recunoscută de marile cataloage filatelice (LP #97a, Mi #436B), există voci care afirmă că această variantă ar fi de fapt o „făcătură” și că mărcile nedantelate sunt obținute în urma tunderii dantelurii.

La o analiză comparativă între piesele prezentate în figurile 2 și 10 se poate observa și cu ochiul liber că distanța de la cadrul mărcii și până la marginea timbrului este suficient de mare astfel încât să combată cu succes această supoziție.

issuu-downloader.com

Figura 10 - Marca nedantelată - LA 97a

Printre cei care susțin ideea existenței pe piața filatelică a pieselor nedantelate se numără și coordonatorul Clubului Filatelic „Bisnumphila” de pe lângă Cercul Militar Bistrița, Mihai Lucian Valea, care în 2011 publica în ziarul *Răsunetul* un articol despre mărcile poştale dantelate și cele nedantelate. Citându-l și pe cercetătorul Sergiu Marian Găbureac din revista *Filatelia* nr. 12/2007, Valea ne dezvăluie că: ***„«Ne povestesc cunoscătorii că, prin propria politică filatelică, regele dictator Carol al II-lea, păstra pentru colecția regală câte două coli nedantelate din emisiunile poştale ale timpului neînregistrate oficial în evidențele administrației poştale…» (Idem, p.16). Cert este că, în întreaga perioadă carlistă din filatelie, quasitotalitatea emisiunilor de mărci poştale, pe lângă tirajele de dantelate mai cuprind și câte un tiraj minor (de regulă 200 de buc.) de nedantelate evidențiate poştal, înscrise în cataloagele filatelice. Avem ferma convingere că emisiunile de mărci poştale despre care se știe că au avut numai tiraje dantelate, au conținut măcar colile de nedantelate destinate colecției regelui filatelist, neînregistrate în evidențele poştei. Asta dacă nu luăm în considerare ipoteza existenței a încă cel puțin 1-2 coli de nedantelate confecționate clandestin și ulterior sustrase de către lucrători «inițiați» din Fabrica de Timbre”*** (18). Și iată că ideea existenței acestei variante ale mărcii începe să capete credibilitate.

Tot Mihai Valea continuă în săptămâna următoare (15.07.2011), în rubrica *Colțul filatelistului*, cu o analiză minuțioasă a lățimii marginilor timbrelor nedantelate. Concluzia articolului este ***„că lățimea medie a intervalelor dintre mărci este de 3 mm”***. Prin urmare, dacă mărcile ar fi decupate „cu precizie”, la mijlocul intervalului ar trebui să avem o margine lată de 1,5 mm. Practica demonstrează că nimic nu este perfect, alinierile nu sunt conforme, iar influența umană în procesul de producție își spune cuvântul. Iar dacă vorbim de margini, chiar și dantelate, o reinspectare asupra pieselor din figura 8 vorbește de la sine.

issuu-downloader.com

Personal, tind să dau crezare filatelistului bistrițean și, din analiza informațiilor obținute din mai multe surse, am estimat existența pe piața filatelică a 800 de piese nedantelate. „Oficial” am avea cele două coli ale colecției regale neînregistrate în evidențe despre care se știe că ***„a fost parțial dezmembrată, iar după moartea Regelui, furată în condiții încă neelucidate”*** (19), cele aproximativ 200 de timbre evidențiate poștal[4] (puteau fi și mai multe, lucru necunoscut cu exactitate, ca și tirajul mărcii standard) la care se adaugă colile confecționate clandestin. Pe lângă cele enumerate, îmi permit să mai adaug o ipoteză a existenței a încă unei surse de proveniență a unui număr de astfel de piese: rebuturile. Teoretic, procesul tehnologic decurgea după următorul principiu: desenul și gravura, multiplicarea clișeelor și executarea autotipiilor[5] și a tricromiilor[6], confecționarea clișeelor de cupru pentru imprimarea în heliogravură, gumarea hârtiei în bobine, imprimarea colilor de timbre, perforarea lor, numărarea colilor finite și depozitarea lor în tezaur. Rebuturile puteau să apară în procesul de tipărire, fie când cilindrii deveneau uzați, fie când imprimarea cu cerneală tipografică se realiza imperfect, obținându-se coli incomplete, sau în timpul procesului de perforare când, accidental, perforarea se făcea deplasat pe coala tipărită. În mod normal aceste rebuturi trebuiau distruse. Din păcate, se cunosc destule cazuri în care, înainte de distrugerea efectivă a pieselor, fragmente de coală erau decupate și însușite de către lucrătorii din fabrică, acestea ajungând ulterior în colecții personale.

Acest lucru ar fi perfect plauzibil dacă ne gândim că în 1932 *Fabrica de timbre* se afla în plin proces de retehnologizare (se adoptau treptat procedee noi de imprimare neutilizate până atunci, se puneau la punct băile galvanice, se utilizau noi procedee în multiplicarea și confecționarea clișeelor galvanice) iar mare parte din personalul redus existent (cei 6 funcționari și 114 lucrători, precum și personalul tehnic de exploatare) se afla angrenat și în alte activități decât cele obișnuite (11).

Nu doar că avem piesa nedantelată, dar avem și piese dantelate excesiv, precum cea din figura 11. Pe blogul RSN am întâlnit, posibil un unicat, care prezintă o frumoasă dantelură „diamant” pe latura orizontală superioară, care indică existența dublei danteluri la această marcă (20).

[4] Pe pagina de internet http://www.romaniastamps.com/ sc/1927.htm există o mențiune în acest sens

[5] Conform Dexonline, autotipia reprezintă un *„procedeu de executare a unui clișeu zincografic într-o singură culoare, care redă nuanțele de umbră și de lumină prin descompunerea imaginii în puncte sau în linii”.*

[6] *„Procedeu de imprimare sau de fotografiere policromă prin suprapunerea a trei culori fundamentale”* (dexonline).

issuu-downloader.com

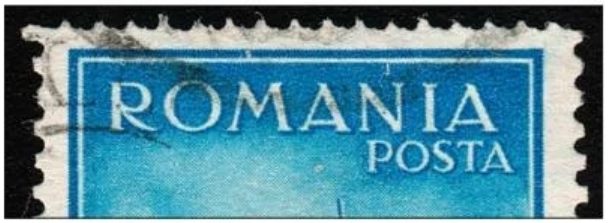

Figura 11 - Dantelură diamant. Sursa imaginii: (20)

Tirajul crescut al emisiunii a dus la uzarea cilindrilor de pe care se făcea imprimarea mărcilor. Acest lucru a dus la apariția unor piese care prezintă o îngustare sensibilă a cadrului interior alb spre colțul superior precum și o ușoară dublare a cadrului în jumătatea sa inferioară (fig. 12).

Figura 12 - Cadre dublate și îngustate. Sursa imaginii: (20).

O abatere de la standard, care poate trece foarte ușor neobservată, a fost semnalată de către Max Peter în urma analizei unor perechi şi ştraifuri din această emisiune filatelică (21). Este vorba despre o aliniere defectuoasă a cadrelor în coala finită, după cum se poate observa și din figura 13. Diferența de poziționare fiind destul de mică (aproximativ 0,3 mm), ea poate indica o anumită particularitate caracteristică probabil a unui cilindru din cei confecționați pentru această uzuală.

Figura 13 - Aliniere defectuoasă a cadrelor. Sursa imaginii: (21)

O varietate spectaculoasă și de o frumusețe aparte o reprezintă marginea de coală nedantelată reprodusă în figura 14. Existența ei este recunoscută de cataloagele de specialitate și cotată ca atare, confirmarea existenței acestei varietăți fiindu-i atribuită filatelistului Săceanu C. din București (17). Cauza apariției ei se datorează deplasării colii finite sau a încadrării greșite a acesteia în

issuu-downloader.com

mașina de perforat, rezultând astfel neprelucrarea primului rând vertical. Teoretic, aceste coli ar fi trebuit reținute în tipografie și distruse.

Figura 14 - Margine de coală nedantelată

Tot din categoria pieselor care nu ar fi trebuit să ajungă pe piață, ci reținute de controlul tehnic de calitate (CTC) al fabricii, o reprezintă și piesa din figura 15. Ea prezintă un defect de tipar pe marginea de coală unde imprimarea cadrului vertical stâng a fost realizat parțial.

Această varietate a fost prezentată pe site-ul RSN[7] și este posibil să fie singura piesă cunoscută. Nu este exclus ca varietatea să se repete la toate piesele de pe prima coloană a colii finite.

Figura 15 - Imprimare defectuoasă a mărcii

Deteriorarea imaginii în cazul tiparului de masă nu este ceva neprevăzut. Dacă este observat la timp, permite lucrătorului din tipografie să apeleze la un retuș foto, în așa fel încât să nu mai „scape” pe poarta fabricii piese de genul prezentate anterior. În figura 16 se observă o marcă al cărui desen a fost ușor deteriorat în dreptul crupei și cozii calului, oferită în paralel cu o marcă standard (cea din stânga) pentru a se putea realiza mai bine comparația. Retușul este vizibil pe toată lungimea cadrului vertical drept.

[7] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2011/02/de-prin-licitatii.html

issuu-downloader.com

Figura 16 - Marca retușată (dreapta) în comparație cu marca standard (22)

Având ocazia în cariera sa profesională de a lua parte la câteva acțiuni de retuș fotografic, Max Peter ne dezvăluie pe blogul său că: ***„Retuşurile în heliografie nu se făceau pe cilindru, ci pe montajul foto utilizat la impresionarea fotografică a cilindrului. Retuşul se realiza de către un grafician, lucrând sub lupă cu ajutorul unui toc cu cerneală, direct pe fotografia din montaj.”*** (22). Astfel, unele piese retușate primeau undă verde din partea CTC-ului.

Piesa următoare prezintă o caracteristică aparte pe care cercetătorii au numit-o „varietate fără alb” (fig. 17).

Figura 17 - Varietate fără alb

Cercetătorul Max Peter descria în urmă cu ceva timp, într-o discuție avută pe una din rețelele de socializare, cauzele apariției acestor piese:

„La gravarea cilindrilor utilizați la heliogravură există o operațiune (denumită de muncitorii poligrafi «ieșuire») care implică un timp de expunere variabil pentru formarea autotipiilor (punctelor gravurii). Cu cât timpul de expunere crește, se adâncește și autotipia, iar tiparul final va fi mai «fără alb». Această situație este întâlnită la toate mărcile

issuu-downloader.com

cu regim de uzuale (imprimate în tranșe succesive) și la mărcile cu tiraje mari (peste un milion), la care are loc regravarea cilindrilor (o gravură optimă a cilindrului nu suportă imprimarea la nesfârșit, ea se uzează prin aplatizare). Varietățile «cu» și «fără» alb sunt comune și nu prezintă interes nici măcar pentru cei mai cârcotași (e părerea mea, fiecare poate să colecționeze ce dorește). Varietatea poate apărea și în cazul alimentării defectuoase a cilindrilor cu cerneală, concomitent cu funcționarea defectuoasă a raclelor (cuțitelor de îndepărtare a surplusului de cerneală).”

Din categoria falsurilor face parte piesa semnalată de către Max Peter la începutul anului 2011 și reprodusă în figura 18. După cum se observă, caracteristicile acestei mărci sunt: procesul de imprimare ***„prin tipar înalt, cu ajutorul unui clișeu de zinc”***, o hârtie ***„ceva mai groasă și fără filigranul CC, iar dantelura – grosolană, neregulată, diferită de 13½”*** (23). Iată că nici măcar uzualele în serii nelimitate (să fie cât de multe că nu se știe niciodată) n-au scăpat de făcături.

Figura 18 - Fals (tipar înalt)

issuu-downloader.com

Mărci perforate

A fost o perioadă destul de mare în istoria României în care ***„firmele își cumpărau unele stocuri de mărci poștale și timbre fiscale destinate francării corespondențelor (actelor) expediate în numele persoanelor juridice în cauză. Pentru a preveni sustragerea mărcilor (timbrelor) de către propriii salariați ori utilizarea lor în alte scopuri decât cele în folosul firmelor în cauză, mărcile (timbrele) se perforau cu diverse însemne, cele mai comune fiind inițialele”*** (24). László Erös, unul dintre marii cercetători în domeniul perforațiilor comerciale românești, publica în 1996 un catalog de specialitate apărut la *Transfilex* din Cluj-Napoca. Aflăm de aici că, încă din 1 ianuarie 1892, publicul și casele de comerț puteau ***„întrebuința la francarea corespondențelor mărci ștanțate cu două sau mai multe inițiale formate din găuri mărunte, cu condiția ca perforarea să nu ocupe un spațiu mai mare decât jumătatea inferioară sau superioară a mărcii”*** (25). Este bine de știut că utilizarea acestor mărci perforate se putea face doar pe plicurile și cărțile poștale cu antetul societăților respective. Practica ne dovedește încă o dată că și în România acelor timpuri legile erau făcute pentru a fi încălcate. Prin urmare, în diferite colecții se vor găsi și piese care vor atesta utilizarea frauduloasă a acestor timbre.

Nici piesa luată în discuție nu a scăpat de această procedură, cele mai întâlnite perforații fiind cele aplicate de Banca Națională a României (BNR) și Banca Urbană București (BU). Tehnic, perforațiile de firmă pe mărci (așa-numitele „perfin”-uri, cum apar în unele surse) se realizau prin aplicarea unei ștanțe cu inițialele băncii succesiv pe timbrele achiziționate.

Asemena filatelistului Octavian Tăbăcaru, sunt împotriva termenului PERFIN (cu pluralul ridicol PERFINURI - am întâlnit și mai ridicol, PERFINE) și susțin că termenul corect este MĂRCI PERFORATE. În primul rând, termenul englezesc PERFIN este o abreviere PERF. (prescurtare de la „perforated”) plus particula adverbială IN (de la verbul complex TO PERFORATE IN – adică a face niște perforații pătrunzătoare într-un material).

Banca Națională a României folosea în această perioadă pentru francarea corespondenței nu mai puțin de 12 modele de perforații. Cu excepția sucursalei din Târgu Mureș, care în perioada 1931-1939 folosea o ștanță cu două inițiale (BN), pe restul măr-

issuu-downloader.com

cilor inițiala BNR era dispusă pe una sau două rânduri, cu și fără punct între inițiale (25).

Cea mai comună piesă întâlnită este cea din figura 19.

Figura 19 - Perforație BNR (față-verso)

Se cunoaște și existența unor timbre cu perforația incompletă, aplicată pe partea laterală a mărcii, precum cea din figura 20 (9).

Figura 20 - Perforație BNR, lateral mărcii

Perforația utilizată de către Banca Urbană (București) este exemplificată pe marca poștală reprodusă în figura 21, expediată la data de 9 aprilie 1936 (9), (25).

Figura 21 - Perforație BU

În timpul documentării am întâlnit și piesa din figura 22, care ar merita studiată mai în amănunt de către colecționarii de timbre perforate. Perforația incompletă de pe cele două timbre cu care este francată recomandata[8] mi-a dat reale bătăi de cap în ceea ce privește identificarea societății care le-a executat. În

[8] http://www.ebay.com/itm/MTC-329-Romania-post-Cover-1933-Bucuresti-Grivita-Wien-recommended/162173096402?_trksid=p2047675.c100623.m-1&_trkparms=aid%3D222007%26algo%3DSIC.MBE%26ao%3D1%26asc%3D38530%26meid%3D4cd16b4974c14a21b9b67b5818d1f1a1%26pid%3D100623%26rk%3D1%26rkt%3D6%26sd%3D162176905055

issuu-downloader.com

finalul monogramei am putut să identific literele *H*, *I* și, probabil, *A*. Amintesc de această circulație în ideea că cineva poate va reuși să elucideze misterul. Dorind să aflu totuși ce este cu această perforație (care, trebuie să recunosc, mi-a stârnit curiozitatea prin simplul fapt că nu-mi era cunoscută), am întreprins o mică cercetare pornind de la înscrisurile existente pe corespondență.

Figura 22 - Perforații neidentificate (încă)

Pe fața plicului cuvântul cheie care mi-a atras atenția a fost *Kaufmann*, care tradus în limba română înseamnă *comerciant*. Până acum stăm în fața unei scrisori comerciale, adresată unui comerciant (de ce natură?) din Viena. Prima legătură: timbre perforate – comerciant, expeditorul este o societate comercială, dacă ar fi să respectăm definiția dată la începutul acestui capitol. Dar cine să fie expeditorul?

Conform cercetătorului L. Erös alte două elemente de utilizare ale timbrelor perforate nu sunt îndeplinite: poziționarea monogramei pe timbru și aplicarea timbrului perforate pe un plic cu antetul societății. Să avem de a face cu un expeditor care a sustras aceste timbre? Probabil, și de aceea mă uit pe reversul plicului, unde la expeditor stă scris: *„Hermine Czell Bucarest Sos. Basarab 46”*.

Bun, alte trei elemente de cercetat: un nume, o localitate și o adresă. Dar aceste trei elemente trebuie legate de o amprentă de timp. Revin la fața plicului, la ștampila de plecare: *„BUCURESTI / 4.SEP.933 / GRIVITA”*. Punem lucrurile cunoscute în *malaxor* și începem *căutarea acului în carul cu fân*. Și pentru că dacă vrei să găsești ceva afli, iată și primul rezultat: *în Șos. Basarab 46 funcționa (în 1906) fabrica de bere Luther, condusă de frații Czell* (sursa: Anuarul Bucureștilor, 1906). Ok, îmi spun, avem legătură dintre adresă și numele de familie al expeditorului. Mai avem însă și numele unei întreprinderi și o legătură cu profesia destinatarului scrisorii. Dar mai am și un an: 1906 (!). Oare acea fabrică mai funcționa la adresa menționată și în 1933? Sunt aproape 30 de ani.

Urmând acest fir, descopăr istoria *Fabricii de bere Grivița*, care producea berea „Luther”. Datorită acestui produs, fabrica a ajuns să mai fie cu-

issuu-downloader.com

noscută și sub denumirea *de Fabrica „Luther”*, iar calitatea produsului i-a adus *„statutul de furnizor al Curții Regale a României”*.

În 1905 fabrica a fost vândută fraților Czell, care i-au păstrat denumirea și activitatea. Ei modernizează fabrica care în 1916 devine societate pe acțiuni. Până la naționalizarea sa, în 1948, fabrica îi are acționari majoritari pe nemții Czell (26). Și am corelat, astfel, și anul.

Revenind, cu mici rețineri, aș putea afirma că timbrele ar putea aparține fabricii conduse de familia Czell, iar Hermine să fie soția sau fiica unuia dintre acționarii majoritari. Însă acest tip de monogramă nu se regăsește în lucrarea lui László Erös menționată la bibliografie. Dacă va putea fi descifrată în întregime și-ar putea găsi loc într-un viitor catalog specializat.

issuu-downloader.com

Circulații, francaturi

În 2015 publicam un articol privind *„câteva aspecte poștalo - filatelice ale României la 1932”*, unde prezentam și exemplificam tarifele poștale interne în raport cu categoria de servicii utilizate (27).

Menționam în acea lucrare tabelul 7, în care se regăsește și emisiunea noastră, o informație corelată cu categoriile de servicii poștale interne care puteau fi deservite prin nominalul mărcii analizate. Pe site-ul personal[9] am centralizat tarifele practicate de administrația poștală românească în anul 1932, aici regăsindu-se atât tarifele pentru corespondența internă cât și cea pentru corespondența externă, precum și suprataxele aeriene existente în vigoare.

În cele ce urmează vom face o scurtă prezentare a unor circulații francate și cu timbrele *Carol II - călare*. Pentru perioada 1932 – 1937 am luat ca reper lucrarea inginerului Călin Marinescu privind tarifele poștale practicate în România între 1841 și 2008, apărută la editura Medro în anul 2008.

Pentru corespondența internă, serviciile poștale care aveau sau depășeau tariful de 10 lei erau următoarele: taxa de recomandare, taxa adeverire de primire și taxa de reclamație obiecte recomandate (10 lei) și taxa expres (20 lei).

În tabelul 3 se regăsesc tarifele percepute la serviciile poștale externe care depășeau 10 lei, echivalența valorii nominale a piesei studiate. După cum se observă, o parte dintre servicii au suferit scăderi de tarife, crescând astfel numărul circulațiilor din aceste categorii.

[9] http://www.ubm.ro/sites/al/index.php/album-filatelic/catalog-filatelic/30-1932.html

issuu-downloader.com

Tabelul 3 - Tarife și taxe poștale externe
la care era posibilă aplicarea timbrelor „Carol II - călare” (28)

Serviciul poștal tarifat	**din 1 iunie 1932**	**din 1 ianuarie 1935**
Scrisori simple (până în 20g.)	10	10
Cărți poștale cu răspuns plătit	12	12
Hârtii de afaceri (până în 250g.)	10	10
Pachete mici (până în 200g.)	24	20*
Taxa de recomandare	10	10
Taxa expres	20	20
Taxa adeverire de primire cerută pe loc	10	10
Taxa adeverire de primire cerută ulterior	20	18
Taxa de reclamație	35	18

* - De la 1 ianuarie 1935 prima treaptă de greutate a fost mărită la 250 grame

Prima piesă analizată în cele ce urmează am întâlnit-o pe blogul RSN[10] și reprezintă un plic recomandat expediat în Belgia din București, în data de 27 iunie 1932 (fig. 23) la ora 18. La o simplă analiză constatăm că ea a fost tarifată corect pentru acea perioadă, francatura compunându-se din: **10 lei** reprezentând contravaloarea unei scrisori simple externe prin aplicarea timbrul *Carol II - călare* (RO #576) + **10 lei** reprezentând taxa de recomandare (confirmată de eticheta R 99.415) prin intermediul celor trei timbre din emisiunea *Vederi – poștă aeriană* din anul 1931: *5 lei* brun-roșcat (RO #561) + *3 lei* roșu (RO #560) + *2 lei* verde (RO #559). Ștampila care anulează timbrele poștale poară inscripția *„BUCUREȘTI I/27 JUN 932 - 18/RECOM. PREZENTATE”*.

Conceperea francaturii prin mai multe timbre s-a bazat pe regula: contravaloarea tarifului poștal de bază aplicat în colțul din dreapta sus, urmat de timbrele ce compun taxele poștale speciale (în cazul nostru *Taxa de recomandare*) aplicate în continuare în partea superioară a plicului, spre interiorul acestuia. Ce mi s-a părut interesant este faptul că corespondența nu prezintă ștampila de sosire a administrației poștale belgiene, ceea ce mă duce cu gândul că acest plic a fost realizat în scop pur filatelic de către expeditor. La baza acestei afirmații stă și ștampila acestuia, *"M. GRÜNBERG / COLECŢIONAR DE TIMBRE POŞTALE / BUCUREŞTI / Str. Nicolae Ganea No. 9 / (prin Str. Trinătății)”*, care se regăsește aplicată atât pe fața, cât și pe spatele plicului (29).

[10] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2015/06/un-colectionar-bucurestean-din-perioada.html

issuu-downloader.com

Figura 23 - Piesă circulată la data de 27 iunie 1932 și francată conform tarifelor în vigoare ale vremii

O frumoasă scrisoare (fig. 24) expediată de filiala din Cluj a unei societăți de transporturi internaționale către sediul din Viena (sediul central fiind la Berlin din 1928) a fost oferită spre achiziționare la sfârșitul lunii octombrie 2014 de către casa de licitații americane H.R. Harmer, într-un lot ce cuprindea peste 50 de scrisori cu francaturi și circulații frumoase - o selecție realizată de un colecționar împătimit. Lotul a fost oferit la un preț de plecare de numai 210 dolari (adică la aproximativ 4 dolari bucata!!!) fiind vândut în final cu 1.300 dolari (fără comisioane), adică la un preț mediu per piesă de circa 26-30 dolari, unui comerciant din Statele Unite ale Americii, care le-a listat ulterior spre revânzare pe eBay (30). Scrisoarea are aplicată pe fața plicului două timbre *Carol II – călare* (Y #439), ce reprezentau contravaloarea taxei *expres* percepută la acea dată. Interesantă și frumoasă, de altfel, este menționarea expresă a acestui serviciu prin adnotarea caligrafică și aplicarea a nu mai puțin de trei ștampile dreptunghiulare. Din păcate, acest serviciu se referea la transportul corespondenței în acest mod doar pe teritoriul Austriei, pe teritoriul României ea fiind transportată în același mod ca și corespondența obișnuită (28). Francatura este completată cu timbrul având nominalul de 7,50 lei, ultramarin (LP #96h) din emisiunea *Carol II – uzuale* 1932.

Figura 24 - Scrisoare Express expediată la Viena în noiembrie 1933

În același lot a fost oferită și piesa din figura 25, pe care aș putea-o numi *„francatură Carol al II-lea”* deoarece pe fiecare timbru apare efigia suveranului. Astfel, francatura se compune din trei mărci cu valoarea nominală de **10 lei** (RO #576) al emisiunii *Carol II – călare* (LP #97), una având valoarea nominală de **1 leu** (RO #567) din emisiunea *Carol II – uzuale* (LP #96) și marca cu valoarea nominală de **3 lei** (RO #603) din emisiunea

issuu-downloader.com

Semicentenarul castelului Peleș (LP #105) unde, pe lângă efigia lui Carol al II-lea apar, în medalion, și efigiile lui Carol I și al regelui Ferdinand.

Figura 25 - Recomandată expediată de la Ploiești cu destinația Viena în iunie 1934

La cea de a XXXV-a ediție organizată de casa de licitații *Christoph Gärtner* în lotul cu numărul 7788[11] era oferită și piesa din figura 26 care a fost predată spre expediție la ora 11 la biroul recomandate externe către Germania. Tarifată corect, cu **20 lei** (*10 lei* corespondența externă + *10 lei* taxa de recomandare), pe lângă timbrul cu *Carol II – călare* au fost aplicate trei timbre din emisiunea *Aniversarea a 75 de ani a mărcilor Cap de Bour* (LP #102) cu valorile nominale de *6 lei* (RO #594), *3 lei* (RO #593) și *1 leu* (RO #591). Prețul de pornire al licitației a fost de 60 euro.

[11] http://www.philasearch.com/en/i_9081_185814/countryurl/9081-A35-7788.html?breadcrumbId=1474003144.2165&row_nr=32

Figura 26 - Recomandată către Germania expediată pe data de 24 aprilie 1933

În vara lui 2011 pe *eBay* era oferată piesa din figura 27 expediată *PAR AVION* din București la 15 august 1933, ora 18. Frumusețea acestei scrisori o dau atât timbrele care compun francatura (numărul și modul lor de aranjare), cât și ștampilele pe care le poartă, una dintre ele fiind deosebit de frumoasă: un *„Zeppelin” (5. Südamerikafahrt)*. Din analiza francaturii distingem următoarele: tarif scrisoare externă, recomandată, par avion – zbor cu dirijabilul în Brazilia: **81 lei**. Compunerea se face (interpretare proprie): scrisoare externă: *10 lei* + taxa de recomandare (R București 1: 14.356): *10 lei*, ambele francate cu câte un timbru *Carol II – călare* (LP #97). Suprataxa pentru transportul cu dirijabilul Graf Zeppelin: *61 lei* (28) și se compunea din (în ordinea descrescătoare a valorilor nominale, pe serii de emisiuni): timbrul cu valoarea nominală *20 lei* în care apare regele Ferdinand în cadru oval (RO #552)

issuu-downloader.com

din emisiunea *Semicentenarul regatului* (LP #91), timbrul *Capul de bour Stema Moldovei* cu nominalul de *10 lei* (RO #596) din seria *Aniversarea a 75 de ani a mărcilor cap de bour* (LP #102), un timbru cu valoarea nominală de *20 lei* (RO #563), un timbru cu valoarea nominală de *5 lei* (RO #561) și două timbre cu valoarea nominală de *3 lei* (RO #560) toate din emisiunea *Vederi – poșta aeriană* (LP #94). Se poate observa pe plic, înscris cu creionul grafic, că unul dintre posesori își evalua la 450 euro această circulație inedită.

Figura 27 - Corespondență circulată cu Zeppelin-ul în 1933

O scrisoare soră cu cea anterioară, aș putea spune analizând scrisul (același expeditor și destinatar !?), este cea reprodusă în figura 28. După părerea mea, însă, ea face parte din categoria scrisorilor insuficient francate. În mod normal, pentru o astfel de scrisoare ar fi trebuit plătit **81 lei** (după cum am văzut anterior), însă pe această piesă se regăsesc timbre care totalizează doar **71** (!) de **lei**. Se pare că scrisoarea a fost depusă în aceeași zi cu prima câteva ora mai târziu (orientându-mă după eticheta *recomandat*), însă a fost prelucrată ziua următoare (16 august 1933, ora 5), și a zburat cu aceeași aeronavă Zeppelin – conform ștampilei de sosire (19.8.33). Compoziția francaturii este aproximativ identică. Regăsim piesele: *Carol II – călare* (LP #97) cu nominalul de **10 lei** (contravaloarea unei scrisori simple externe), timbrul *Capul de bour Stema Moldovei* cu nominalul de **10 lei** (RO #596) din seria *Aniversarea a 75 de ani a mărcilor cap de bour* (LP #102) – folosit la plata taxei de recomandare, timbrul cu valoarea nominală de **16 lei** (RO #597) al emisiunii filatelice *„30 de ani de la inaugurarea Palatului PTT”* (LP #103), timbrul cu valoarea nominală de **20 lei** (RO #547) al emisiunii filatelice *„Semicentenarul marinei militare”* (LP #90), un timbru cu valoarea nominală de **5 lei** (RO #561) și unul cu nominalul de **10 lei** (RO #562) ambele din emisiunea *Vederi – poșta aeriană* (LP #94) – ultimele patru intrând în componența suprataxei prin dirijabil. Este posibil ca un timbru în valoare de **10 lei** să fie aplicat pe reversul plicului, însă neavând acces fizic la această piesă acest lucru rămâne doar o speculație.

issuu-downloader.com

Figura 28 – Corespondență, probabil, insuficient francată

Tot la Rio, și tot cu dirijabilul, a circulat și piesa prezentată în figura 29, prelucrată în data de 29 august 1933 la ora 10 de către serviciul par avion al oficiului poștal București 1. Frumusețea acestei scrisori constă în francatura multicoloră, care acoperă tariful poștal perceput de **81 lei**. Deoarece s-a aplicat doar un singur timbru de *10 lei*, cu acest tarif fiind taxat și contravaloarea corespondenței externe cât și taxa de recomandare), am presupus că marca *Carol II – călare* (RO #576) acoperă doar contravaloarea unei scrisori simple de până în 20 de grame, după poziționarea acesteia în colțul din dreapta sus. Diferența de 71 de lei, reprezentând taxa de recomandare (10 lei) și suprataxa prin dirijabil (61 lei) este compusă din: timbrul cu valoarea nominală de *2 lei* (RO #601) reprezentând *Podul lui Traian* din emisiunea *„Centenarul orașului Turnu Severin”* (LP #104) + timbrul cu valoarea nominală de *16 lei* (RO #597) al emisiunii filatelice *„30 de ani de la inaugurarea Palatului PTT”* (LP #103) + timbrul cu nominalul de *3 lei* (RO #560) din seria *„Vederi – Poșta Aeriană”* (LP #94) și timbrul cu de *50 lei* (RO #535) ce aparține emisiunii *„Carol II uzuale”* (LP #88). Merită remarcată frumusețea ștampilei de poștă aeriană a dirijabilului cu care a circulat această scrisoare. Piesa (lot 3525[12]) a fost scoasă la licitație de către casa germană Ulrich Felzmann, la cea de a 156-a ediție, cu un preț de strigare de 180 euro. Cu 20 de zile înainte de închidere (31.07.2016) piesa nu era vândută.

Figura 29 - Cu Graf Zeppelin spre Rio de Janeiro în 1933

Pe data de 10 iulie 1932 se pune în circulație emisiunea comemorativă *„Jamboreea națională Sibiu”*, fiind prima emisiune filatelică asociată unui astfel de eveniment, constituind astfel o premieră mondială. De pe site-ul dedicat cercetășiei din Ro-

[12] http://www.philasearch.com/en/i_9107_40737/countryurl/12-A156-3525.html?breadcrumbId=1468234817.7518&row_nr=664

issuu-downloader.com

mânia aflăm că: ***„România interbelică este considerată ca fiind țara cu cea mai bună reprezentare filatelică pe tematica cercetășească. Succesul acestor emisiuni a avut două explicații:***

1. la fel ca și în alte țări, seriile emise au avut un caracter semi-poștal, în sensul că o parte din banii încasați din vânzare se întorcea către cercetășie

2. în mod special, trebuie luată în considerare implicarea personală în cercetășie a regelui Carol al II-lea, el însuși un mare pasionat și colecționar” (31).

În figura 30 este reprodusă imaginea unei scrisori aeropurtate în care expeditorul a francat corespondența și cu toate timbrele emisiunii Jamboreei, din dorința de a populariza această manifestare și de a ajuta Asociația Cercetașilor Români. Din valoarea totală a francaturii aplicate (**40,50 lei**) deducem: ***27 lei taxe poștale*** (*10 lei* scrisoare simplă externă + *10 lei* taxa de recomandare + *7 lei* suprataxa aeriană pentru Germania) + ***12,75 lei taxă benevolă*** în favoarea cercetașilor + ***0,75 lei suprataxă poștală*** acceptată. Și această piesă de corespondență reproduce imaginea suveranului pe nu mai puțin de patru timbre, din trei emisiuni diferite.

Figura 30 - Corespondență aeropurtată francată filatelic și cu emisiunea „Jamboreea națională Sibiu”

Urmărind cu interes site-ul filatelistului Cătălin Cofaru, *Blog de timbrofil* pe care vă invit să-l accesați cât de des - pentru că merită, am descoperit în vara anului 2016 un articol ilustrat cu plicul din figura 31.

Figura 31 - Plic realizat cu prilejul aniversării unui deceniu și jumătate de la proclamarea Unirii Transilvaniei și Bucovinei cu România, la 1 decembrie 1918. Sursa imaginii (32).

Subiectul abordat pe machetele plicului este legat de aniversarea unui deceniu și jumătate de la proclamarea Unirii Transilvaniei și Bucovinei cu România, la 1 decembrie

issuu-downloader.com

1918. Aşa cum este scris şi sub reprezentarea frumos gravată a stemei României Mari de pe plicurile utilizate pentru acest eveniment, prin Unire *„s-a realizat aspiraţia legitimă pentru libertate într-un stat unitar”*. Exemplarul de faţă face parte dintr-o serie de 4 plicuri ofertate pe eBay care au fost expediate din Alba Iulia pe data de 1 decembrie 1933, destinaţia fiind aceeaşi: *International Historical Cover Committee, 68 Gray Street, Arlington, Massachusetts, Statele Unite*. Pe ştampila rotundă cu tuş negru identificăm, pe lângă denumirea oraşului de expediţie şi data încadrată de liniile verticale specifice ştampilelor vremii, indicaţia *„CURSA I”* (32).

La 1 ianuarie 1935 intră în vigoare noile tarife poştale. În figura 32 este reprodusă imaginea unei Cărţi Poştale cu marcă fixă care a fost expediată, în regim recomandat, pe data de 3 ianuarie 1935 din Câmpia Turzii (jud. Turda pe vremea aceea) către Kaunas (Lituania). Carta cu marca fixă de *3 lei* a primit în completare timbrul mobil cu valoarea nominală de *3 lei* (RO #96e) pentru acoperirea tarifului de expediţie a unei cărţi poştale simple internaţionale şi timbrul cu valoarea nominală de *10 lei Carol II – călare* care confirmă taxa de recomandare (R 23).

Figura 32 - Carte Poştală expediată internaţional în regim Recomandat pe 3 ianuarie 1935

Am ales această piesă[13] pentru încadrarea administrativ-teritorială a localităţii de expediţie din acea perioadă. Câmpia Turzii era, din 24 iunie 1925, centru administrativ şi sediu de plasă (una din cele şase) al judeţului Turda (33). Judeţul se afla în partea central-vestică a României Mari, în vestul regiunii Transilvania. Se învecina la nord cu judeţul Cluj, la vest cu judeţele Bihor şi Arad, la sud cu judeţele Hunedoara şi Alba, iar la est cu judeţele Târnava Mică şi Mureş. Judeţul a fost desfiinţat odată cu reforma administrativă din 6 septembrie 1950 (34). În prezent Câmpia Turzii este un municipiu în judeţul Cluj situat la 40 km de municipiul Cluj-Napoca.

[13] Ofertată de ebay de către utilizatorul seapost7covers din New Jersey. Detalii şi partea posterioară a CP puteau fi găsite la adresa http://picclick.ca/Romania-Uprated-Postal-Card-Registered-Campia-Turzii-to-311752692397.html (accesibilă încă la data de 9.12.2016).

issuu-downloader.com

Se pare că subiectul principal al prezentului studiu a avut ocazia să facă și înconjurul lumii. Dovada este ilustrată în figura 33. În cazul de față avem de a face cu un plic de corespondență cu marcă fixă *Carol al II-lea* de *6 lei*, la care s-a adăugat o francatură bicoloră suplimentară cu mărci uzuale (un timbru *Carol II – călare* și două timbre de *2 lei*, de culoare verde, cu *Bustul lui Carol II* din anul 1934), care însumează 14 lei. Valoarea totală a *francaturii Carol* obținută (marca fixă plus mărcile mobile) este de **20 lei**, adică tariful unei scrisori recomandate externe de la acea dată.

Figura 33 - Recomandată internațională din anul 1935

Traseul pe care l-a avut această piesă de corespondență este una extraordinară: Cernăuți (7 martie 1935), „BIR. AMB. MARITIM CONSTANȚA-ALEXANDRIA” (9 martie), Port Said (14 martie), Hong Kong (24 aprilie), Lucerna (23 mai). Acest traseu se pare că nu era unul obișnuit pentru acea perioadă (35).

Următoarea scrisoare pe care o supun atenției are aplicate nu mai puțin de patru mărci poștale *Carol II – călare*: una pe față (fig. 34) și trei pe verso (fig. 35).

Figura 34 - Corespondență prin dirijabil în 1932 (față)

Recomandata externă (R 22.322), prelucrată la ora 19 în data de 20 octombrie 1932 la serviciul *par avion*, a circulat pe relația București – Rio de Janeiro cu dirijabilul pe data de 24.10.1932. Francatura, în valoare totală de **112 lei**, acoperea taxa unei scrisori simple (10 lei), taxa de recomandare (10 lei), suprataxa prin dirijabil (82 lei) și taxa de adeverire de primire cerută pe loc (10 lei) prin notificarea existentă pe verso, prin care se cerea ca în cazul nepredării scrisorii în termen de cinci zile aceasta să fie returnată la adresa menționată.

issuu-downloader.com

Figura 35 - Corespondență prin dirijabil în 1932 (verso)

Piesa din figura 36 a fost oferită spre vânzare de către casa de licitații *Sandafayre*. Este vorba de un plic expediat recomandat (R 427), francat cu o pereche de mărci *Carol II - călare* în august 1933 din Arad tocmai la Bombay, oraș situat la acea dată în India Britanică (36).

Figura 36 - Recomandată către India din 1933

La finele anului 2012, prin una din casele de licitații americane, a fost oferită spre vânzare piesa din figura 37. Scrisoarea a fost francată cu două timbre *Carol II – călare*, care acopereau taxele poștale privind expedierea unei scrisori simple internaționale de până la 20g, plus supratxa aeriană externă. Referindu-se la această suprataxă, cercetătorul Max Peter consideră că este posibil ca plicul: ***„să fi fost transportat în regim mixt, cu două linii aeriene diferite (una pe distanța București-Viena, cealaltă pe restul parcursului […]). În tarife, la acea dată nu apare o suprataxă aeriană specială pentru Belgia (pentru care apare abia începând cu 1 martie 1934), ci numai pentru Austria și Germania. De aici și supoziția mea cu privire la transportul mixt”*** (37).

Figura 37 - Corespondență prin avion, România - Belgia, circulată în anul 1933

Tot cu o pereche de timbre *Carol II - călare* este și piesa reprodusă în figura 38. Avem de a face cu o scrisoare simplă, expediată cu avionul, la data de 18 august 1934, către Germania. De remarcat frumusețea ștampilelor poștelor aeriene.

issuu-downloader.com

Figura 38 - Scrisoare expediată PAR AVION în Germania pe data de 18 august 1934

Piesa din figura 39 prezintă o caracteristică aparte. În anul 1934 corespondența către Cehoslovacia beneficia de tarife reduse față de cele standard. Astfel pentru expediție s-a cerut **7,50 lei**, contravaloarea tarifului pentru o scrisoare simplă până în 20 grame (pentru care s-a aplicat timbrul *Carol II – uzuale* de culoare ultramarin – RO #573) la care s-au adăugat *10 lei* taxa de recomandare (R 53) autentificată prin aplicarea timbrului *Carol II – călare* (LP #97). Frumusețea acestei scrisori este dată de numele localității de expediție: Hendorf – nume pierdut în negura istoriei prin rebotezare administrativ-teritorială.

După cum se poate observa de pe ștampila de recomandare, Hendorf este alăturat numelui de Târnava Mare. Din 1968 numele de *Henndorf* a fost schimbat în *Brădeni*, localitate din județul Sibiu de astăzi (38). Piesa am descoperit-o pe site-ul Philashop[14] la licitația care se încheia pe data de 31.07.2016. Cu un preț de pornire de 3,80 euro (aproximativ 16,98 lei) cu trei zile înainte de închiderea licitației piesa nu primise nici o ofertă. În cele din urmă a rămas nevândută.

Figura 39 - Recomandată către Cehoslovacia în 1934

În aceleași condiții tarifare a fost expediată și scrisoarea din figura 40 către Austria, o altă țară care beneficia la acea dată de reduceri la taxele poștale. Această scrisoare oficială, aparținând Ministerului Muncii, Sănătății și Protecției Sociale, a fost listată spre vânzare pe eBay[15] la prețul de 15 dolari dolari americani (aproximativ 59,451 lei), la care se adaugă taxele de expediție de 6 dolari. La un asemenea preț am îndoieli că-și va găsi cumpărător.

[14] http://www.philashop.cz/asp/detail.asp?id=159206

[15] http://www.ebay.com/itm/MTC-339-Romania-post-Cover-1933-Bucuresti-Wien-recommended-official-/162176905055?hash=item25c27f2f5f:g:zAcAAOSwMtxXuqtz#viTabs_0

issuu-downloader.com

Figura 40 - Recomandată către Austria din Decembrie 1933

O scrisoare simplă, cu destinația Statele Unite ale Americii, expediată în anul 1936 este reprodusă în figura 41. Tariful perceput pentru acest gen de corespondență era de 10 lei și a fost acoperit prin francarea scrisorii cu un timbru *Carol II – călare*.

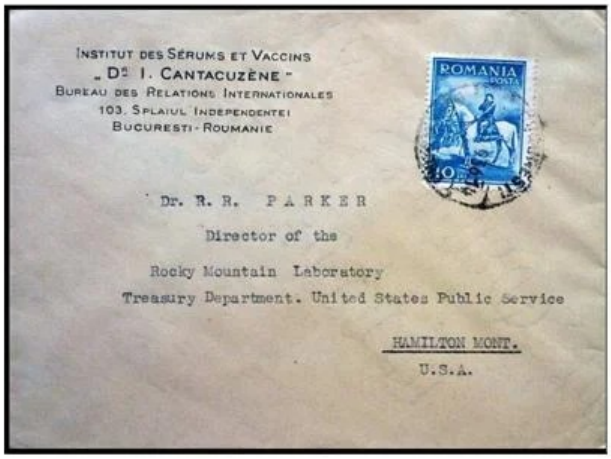

Figura 41 - Scrisoare simplă externă (sursa imaginii: RSN[16])

Și corespondența internă a fost francată cu succes cu uzualele *Carol II – călare*. Aceste timbre acopereau cu succes taxele poștale: *10 lei* (taxa de recomandare, taxa de adeverire de primire și taxa de reclamație obiecte recomandate) și *20 lei* (taxa expres).

În figura 42 reproducem imaginea unui imprimat expediat recomandat (R 171) din Roșia Montană la Gurabarza (jud. Hunedoara) la data de 23 mai 1936.

Figura 42 - Imprimată internă recomandată

Piesa a fost oferită la vânzare pe *eBay*[17], pe 4 ianuarie 2016, la prețul de 3,50 dolari americani. Tariful perceput pentru expedierea acestui imprimat a fost de *1 leu*, fiind francat cu timbrul *Carol II uzuale cu inscripția „POȘTA”* de culoare violet (RO #631). Taxa de recomandare, de *10 lei*, a fost francată cu uzuala *Carol II – călare*, iar timbrul aviați-

[16] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2012/07/institutul-cantacuzino.html#comment-form

[17] http://www.ebay.com/itm/ROYALTY-STAMP-KING-CAROL-I-CAROL-II-CIRC-1936-ROMANIA-/330526240561?hash=item4cf4e62f31

issuu-downloader.com

ei, de *50 bani*, se percepea în mod obligatoriu la corespondența expediată în aceea perioadă (4).

Este important de menționat că ***„timbrul aviației nu avea nici o legătură cu suprataxele aeriene care se aplicau numai corespondenței destinate a fi transportate cu avionul”***, deci el se aplica pe lângă taxele poștale și taxele de avion percepute, după cum afirma ing. Călin Marinescu în lucrarea sa din 2008 privind tarifele și taxele poștale din România. (39).

issuu-downloader.com

Puțin despre cote și evaluări

Orice catalog filatelic oferă publicului cititor propriile cotații pieselor prezentate. Singura problemă este că aceste valori atribuite de către editori nu prea se potrivesc cu situația din teren. Din propria experiență pot să afirm că prețul de achiziție pe piața liberă la care se comercializează majoritatea pieselor oscilează undeva la 25% din prețul de catalog. Însă, atenție mare, prețul este direct proporțional cu raportul cerere – ofertă și diferă de locația ofertantă. De exemplu, pentru cazul nostru, dacă achiziția se face în țară unde oferta este mult mai mare decât cererea, prețul de tranzacționare va fi unul mai mic decât dacă această tranzacție s-ar efectua în străinătate unde ofertanții sunt mai puțini. Este suficient să analizezi ofertele de anunțuri din on-line (comparativ, cele din țară cu cele din străinătate) ca să observi aceste diferențe.

O lucrare bine structurată în ceea ce privește *„prețul mărcilor poștale”* este scrisă în 2014 de către Max Peter și este oferită gratuit celor interesați spre descărcare și lecturare[18]. Ea mai poate fi accesată și prin intermediul blogului domniei sale, RSN[19].

Pe site-ul meu, ca rezultat al studiilor realizate asupra acestei mărci, am realizat propriile cotații, luând în calcul cotațiile oferite de lucrările de specialitate (*Mcf*) și a pieței filatelice sub forma unui eșantion reprezentativ (unde avem *Mop* reprezentând media ofertelor de pe piața filatelică și *Mte* reprezentând media prețurilor de achiziție din tranzacțiile realizate efectiv din eșantionul analizat), actualizate periodic. Valarea rezultată (*Ip*) este armonizată cu un indicator filatelic (*Cfa*) dat de rapotul dintre gradul de raritate întâlnit al piesei filatelice (*Grpf*) în eșantionul analizat (adică cât la sută din piesele existente în eșantion sunt de același tip) și diferența dintre anul curent (*Ac*) și anul apariției piesei (*Ap*) la care am adăugat tirajul piesei analizate (*Tm*) în milioane de exemplare (adică, dacă piesa are un tiraj de 2.000.000 atunci valoarea lui Tm va fi 2, iar dacă piesa are un tiraj de 500.000 valoarea lui *Tm* va fi 0,5).

În cazul în care tirajul unei piese este necunoscut, valoarea lui *Tm* va fi incrementată cu 1 față de ultimul

[18] http://www.mediafire.com/download/0wv9s1b78xq4mpn/Care+este+pretul+marcilor+postale.pdf

[19] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2014/09/care-este-pretul-marcilor-postale-o.html

issuu-downloader.com

tiraj cunoscut din anul din care provine piesa.

Pentru emisiunea noastră *Tm=1,2* deoarece cel mai mare tiraj al anului 1932 aparține emisiunii *„30 de ani de la inaugurarea palatului PTT”* (LP #103) și anume 200.000 exemplare (4). Din acest motiv, am preferat să ofer valoarea cotelor proprii chiar și cu mai mult de două zecimale. Avem astfel:

$$\text{Cotă catalog} = \text{Ip} + \text{Cfa}$$

Formula 4 - Calculul cotei de catalog

unde

$$\text{Ip} = \text{Mcf}/4 + \text{Mop}/4 + \text{Mte}/2$$

Formula 5 - Calculul indicatorului de preț

iar

$$\text{Cfa} = \frac{Grpf}{Ac - Ap + Tm}$$

Formula 6 - Calculul indicatorului filatelic (coeficientului filatelic de armonizare)

Bineînțeles, cotațiile oferite de mine sunt pur orientative, fără a avea pretenția unei litere de lege (9). Sergiu Găbureac este de părere că ***„nu de puține ori, o marcă poștală ștampilată căpătă o cotă filatelică mai mare decât valoarea inițială. Mai ales când e pe corespondență”*** (7). Fiind în asentimentul său, în catalogul propus de mine veți găsi o coloană cu cotele pentru piesele *„aplicate pe corespondență, înscrisuri şi alte documente”*. Bineînțeles vorbim aici de piese circulate, prin urmare ștampilate.

Ca o scurtă mențiune, dacă piesa de sine stătătoare, în stare obliterată este cotată la valoarea de aproximativ 1,28 lei, un exemplar de pe circulațiile prezentate anterior este evaluată la 13 lei. La aceste valori trebuie să aplicăm rabatul privind calitatea pieselor analizate[20]. De exemplu, lipsa unui dinte din mijloc la mărci dantelate va aduce o reducere cu 8% a valorii piesei pe când lipsa a doi dinți va scăderea valoarea piesei cu 15%. Dacă dintele lipsă provine dintr-un colț al timbrului, valoarea acestuia este redusă cu 35%. În cazul pieselor circulate, dacă aceasta prezintă o ștampilă murdară, îmbâcsită, putem vorbi de o reducere a valorii piesei cuprinsă între 40 - 65%.

Exista o perioadă în filatelia românească în care erau „la modă” blocurile de câte patru piese de aceeaşi valoare. În figura 43 este prezentată o asemenea piesă, care în 1984 era cotată la valoarea de 15 lei, respectiv 500 lei dacă ar fi fost neștampilată (8), la valoarea banilor din acei ani. Adică, de cinci ori va-

[20] http://www.ubm.ro/sites/al/index.php/articole/64-evaluarea-coleciei-filatelice.html

issuu-downloader.com

loarea mărcii standard. Și astăzi diferența dintre cele două stări își păstrează aproximativ același ordin de mărime, blocul ștampilat fiind cotat, la valoarea de astăzi, cu 33,97 lei, iar cel neștampilat cu 188,48 lei (9).

Unul dintre posibilele motive care au generat o astfel de creștere a valorii acestor blocuri a fost reducerea în timp a numărului lor: în urma moștenirii colecțiilor, mulți din noii proprietari, din neștiință, au detașat mărcile din blocuri.

Figura 43 - Bloc de patru mărci

Dacă ați urmărit cu atenție fila de catalog pe care am propus-o pentru această emisiune, probabil ați observat o coloană în care atribuiam o evaluare și pieselor aplicate pe corespondență, înscrisuri și alte documente. Se pare că și alte cataloage filatelice din lume oferă astfel de cotări, bineînțeles, după propriile criterii. Legat de această abordare, în 2012 Max Peter afirma că: ***„pentru realizarea unei catalogări cât de cât mai apropiate de realitate sunt necesare cel puțin două lucruri de bază:***

- analizarea circulației fiecărei emisiuni în parte, pe baza tarifelor în vigoare;

- realizarea unui inventar cât mai detaliat al pieselor cunoscute.

Volumul de muncă este apreciabil, dar rezultatele pot fi excepționale. Fiecare emisiune (uneori fiecare marcă dintr-o emisiune) are o putere de francare întinsă pe o anumită perioadă. Pentru această perioadă au fost în vigoare unul, două sau mai multe tarife pentru diversele categorii de corespondență (cărți poștale, scrisori etc.), care pot avea trepte de greutate, pot fi simple sau recomandate, trimiteri expres sau cu AR, pot fi de asemenea interne (loco sau în altă localitate) sau externe. Pentru fiecare din aceste categorii de corespondență există obligativitatea francării cu o sumă, care poate fi realizată printr-o francatură simplă (dacă în emisiunea respectivă există nominalul corespunzător), colorată (realizată din două sau mai multe valori), multiplă (de ex. francatură de 25 bani re-

issuu-downloader.com

alizată din cinci mărci de 5 bani) sau combinată, colorată și multiplă (de ex. două mărci de 10 bani și una de cinci bani).” (40).

În ceea ce privește emisiunea supusă studiului, ea cunoaște două perioade pentru tarifele și taxele interne (10 august 1935) și externe (1 ianuarie 1935). În ceea ce privește suprataxele poștale aeriene, ea cunoaște nu mai puțin de patru perioade (1 martie 1934, 1 aprilie 1935, 1 aprilie 1936 și 1 aprilie 1937) cât a avut putere de francare această emisiune, pe când suprataxa pentru zborul cu dirijabilul cunoaște trei perioade specifice (1932, 1933 și 1937).

Analizând piesele prezentate în capitolul anterior, putem afirma cu ușurință că nu vom acorda același credit unei francaturi simple, în care regăsim doar marca noastră, în comparație cu o francatură mixtă multicoloră în care vom regăsi piese realizate într-un tiraj redus.

De exemplu, pe scrisoare prezentată în figura 27 întâlnim aplicat timbrul de 10 lei *„Capul de bour Stema Moldovei”* (RO #596) care face parte dintr-o emisiune care a fost tipărită într-un tiraj de doar 20.000 de serii. În comparație cu piesa din figura 29, unde tirajul cel mai mic al unui timbru din care este compusă francatura este de 100.000 exemplare, vom da credit superior primului exemplu prezentat.

Am ales aceste două piese spre exemplificare deoarece fac parte din aceeași categorie, ambele fiind transportate cu dirijabilul. Și spun asta deoarece și categoria din care fac parte piesele ar trebui să fie un criteriu de departajare în evaluarea pieselor. Nu toată lumea își permitea să plătească suprataxa pentru dirijabil, prin urmare există mai puține piese circulate astfel – obținem o piesă mai valoroasă, mulți preferând serviciul clasic *„prin avion”* (figura 25), mult mai ieftin – circulații mai multe, valoare filatelică mai mică.

Afirmam anterior că prețul pieței este strict legat de raportul cerere – ofertă în strânsă corelare cu zona geografică în care se desfășoară tranzacția. Analizând licitațiile din ultima perioadă, voi reda în cele ce urmează câteva informații privind prețurile cerute / obținute la ofertele pe care le-am identificat:

Casa canadiană de licitații *All Nations Stamp & Coin* oferta pentru licitația din 30 iulie 2016 (#1069) lotul cu numărul 149[21]. Acest lot era compus din 2.000 de timbre diferite românești, printre care și un exemplar din piesa *Carol II – călare* asupra căruia ne îndreptăm atenția.

Vânzătorul își estima lotul oferit spre vânzare la valoarea de 1077 dolari canadieni (în jur de 3.318 lei la un curs de 3,0809 la data de 28

[21] http://www.allnationsstampandcoin.com/auctions/A1069_image_pages/149.html

issuu-downloader.com

iulie 2016). Lotul era estimat la 100 dolari canadieni (CAD), iar cu două zile înainte de închiderea licitației primise doar 5 dolari din bid-uri, aproape 15,40 lei pentru timbre din perioada 1865 – 1999.

Aceeași casă de licitații oferea la acțiunea din 4 iunie 2016 (#1062) un lot cu 150 de timbre (#187[22]) din perioada 1872 – 1956, printre care și un exemplar din timbrul studiat în stare obliterată, evaluat de vânzător la 260 dolari canadieni. Casa de licitații estimase lotul la valoarea de 40 de dolari canadieni, însă a obținut doar 21 de CAD.

După cum se observă, există o oarecare diferență între ce se așteaptă și ce se primește (41).

Site-urile de vânzări online ne dezvăluie alte surprize: de exemplu, un vânzător din Statele Unite ale Americii oferea spre vânzare în toamna lui 2017, pe site-ul *Market Place al Stanley Gibbons*, marca neobliterată la prețul de 3,05 lire sterline (£), aproximativ 16,16 lei, la care se adaugă taxele de expediție.

Varianta obliterată era oferită la prețuri variind între 0,04 £ și 0,38 £ (aproximativ între 0,21 și 2 lei). Și de această dată vânzătorii (după numele de utilizator) erau tot din SUA.

Din Canada însă, timbrul ștampilat este ofertat la prețuri între 0,11 £ (0,58 lei) și 0,26 £ (1,37 lei), la care se adaugă, bineînțeles, costurile de expediție ceva mai mari decât cele din SUA.

Din păcate în momentul tehnoredactării prezentei lucrări (iunie 2018) când am revizitat site-ul pentru a observa noutățile, am constat că anunțurile nu mai existau, ele fiind retrase. Mi-ar fi plăcut dacă site-ul ar fi păstrat o arhivă a anunțurilor care să poată fin consultat ulterior.

Căutând vânzători și din alte locații geografice, am mai identificat oferte și din Germania (la prețul de 6.60€[23] pentru timbrul neștampilat și 0,15£ pentru varianta ștampilată a timbrului) sau Olanda (0,11 £ pentru timbrul ștampilat).

În concluzie, pentru anul 2018, propun următoarele cotații:

[22] http://www.allnationsstampandcoin.com/auctions/A1062_image_pages/187.html

[23] http://www.philasearch.com/en/i_9043_145678/5405_Romania/9043-0001100474.html?breadcrumbId=1489131898.7714&row_nr=7

issuu-downloader.com

Cotă	Referință	Descriere	✶	⊙	
97	fig. 2	Marcă uzuală. Regele Carol II călare. Gumă albă, albă cu broboane, albă netedă, brună, gălbuie şi chiar galbenă închis.	25,55	3,10	13,06
97a	fig. 10	negumat, nedantelat	577,56	438,30	582,11
97b	fig. 14	marginea de coală nedantelată	396,50	239,96	315,05
97c	fig. 15	cadrul vertical stâng este imprimat parţial	845,13	p.a.	p.a.
97d	fig. 19	Perfin BNR	50,00	53,33	53,39
97e	fig. 21	Prefin BU	38,02	5,85	12,46
97f	fig. 43	Bloc de 4 mărci	188,48	33,97	34,03
97g		Seria cu varietăți ale filigranului, clar vizibile cu ochiul liber (vertical - cel normal, culcat la stânga și culcat la dreapta): I, III și IV	86,63	9,96	-
97h	fig. 17	Varietate fără alb	25,68	3,11	13,12
97i	fig. 18	Fals (tipar înalt)[24]	-	-	-
97j		Coală finită a 100 de timbre.	3638,93	1083,03	-

p.a. – preț amator

[24] Nu recomand comercializarea pieselor false, acest lucru fiind considerată infracțiune. Personal prefer notarea cuvântului „FALS” pe verso-ul timbrului și atenționarea partenerului de discuții că respectiva marcă nu este una originală. Alți filateliști propun distrugerea falsului, astfel încât aceasta să fie retrasă din circuitul filatelic. Decizia finală aparține însă fiecărui colecționar în parte.

issuu-downloader.com

Concluzii și mulțumiri

Poate nu lipsit de interes ar fi de menționat la finalul acestui material și reacția presei filatelice din acea vreme referitoare la această emisiune filatelică. Cristian Scăiceanu a făcut o selecție a acestora pe care le-a publicat în luna august 2017 în revista *„Filatelistul feroviar”*. Redăm în continuare câteva dintre însemnările sale, cu rugămintea de a parcurge pe îndelete bibliografia pentru a descoperi și alte informații picante. Aflăm astfel că în numărul 876 al prestigiosului jurnal francez *„L'Echo de la Timbrologie”*, din 30 iunie 1932, la pagina 630 se anunța noua marcă poștală românească în care francezii au taxat imediat ținuta rigidă în care era înfățișat regele. La scurt timp, presa românească a protestat față de ironiile de prost gust cu care jurnalul filatelic francez a caracterizat noul timbru. Având în vedere reacția presei de specialitate franceze se pare că decizia regelui Carol al II-lea de a modifica proiectul nu a fost una fericită. La doar trei ani după acest eveniment, Constantin Doboș, consilier la Curtea de Apel din Oradea, reia criticile aduse acestei mărci poștale într-un articol publicat în numărul 38 al revistei *„Filatelia pentru toți”* (februarie 1935, pag. 2-3). Autorul articolului remarcă faptul că salutul suveranului nu-și are rostul și subliniază că atunci când suveranul primește defilarea unor unități militare acesta nu salută din proprie inițiativă ci răspunde la onorul pe care îl primește de la comandantul unității care execută defilarea ori salută drapelul care îi este închinat. Deoarece în desenul timbrului nu apare niciun comandant și niciun portdrapel, salutul regelui pare lipsit de sens. Doboș a mai observat analizând direcția privirii suveranului că acesta nu se uita către trupa care defila, ci avea privirea ațintită undeva în față, parcă așteptând să vină o altă unitate din sens contrar (3).

Cercetarea în filatelie, chiar și asupra unei mărci poștale, banale la prima vedere, poate oferi satisfacții deosebite atât cercetătorului cât și celui dornic să afle mai multe din munca cercetării sale. În momentul în care am decis începerea acestui studiu, nu-mi imaginam nici pe departe că voi ajunge să descopăr o varietate atât de mare de nuanțări ale problematicii abordate. Chiar și în această fază rămân încă destule lucruri pe care nu le-am descoperit. Și un singur regret, că nu am descoperit încă o coală finită de 100 de timbre. Însă cine știe ce ne rezervă viitorul.

issuu-downloader.com

La final vreau să mulțumesc domnului Max Peter pentru părerile dânsului și informațiile oferite în clarificarea unor aspecte întâlnite pe parcursul acestui studiu, domnilor Octavian Tăbăcaru și Alin Dimancescu pentru discuțiile constructive și clarificarea unor concepte, domnului Vladimir Jianu pentru accesul la propria colecție și suportul oferit în deslușirea circulațiilor aeropurtate, profesorului Sergiu-Marian Găbureac care a avut încredere în mine și m-a susținut, cu răbdare și înțelegere, pe toată perioada diseminării cercetării întreprinse și, nu în ultimul rând, colegului Claudiu Fărcaș pentru răbdarea și susținerea de care a dat dovadă.

issuu-downloader.com

Bibliografie

1. **Marcu, Daniel.** Carol al II-lea și cultul personalității în filatelie. *Kolector.ro.* [Interactiv] 16 martie 2010. [Citat: 23 iunie 2016.] http://kolector.ro/2010/03/16/carol-al-ii-lea-si-cultul-personalitatii-in-filatelie/.

2. **Scăiceanu, Cristian Andrei.** Regele Carol al II-lea, un mare filatelist. *Filatelistul feroviar.* 1, 2017, Vol. februarie, 86.

3. **Scăiceanu, Cristian Andrei.** Despre grafica mărcii poștale Carol al II-lea călare - 10 lei albastru din 1932. *Filatelistul Feroviar.* august, 2017, Vol. 3, 88.

4. **Tudor, Gheorghe.** *Mărcile poștale românești 1858-2009.* București : Călăuza filatelistului, 2009. 978-973-0-05451-4.

5. **Peter, Max.** Tehnica de calcul te poate ajuta dacă o folosești. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 10 octombrie 2016. [Citat: 29 noiembrie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2016/10/tehnica-de-calcul-te-poate-ajuta-daca-o.html.

6. **Dragomir, Kiriak.** *Catalogul Mărcilor Poștale Românești '74.* București : Casa Scînteii, 1974.

7. **Găbureac, Sergiu-Marian.** Tipuri de hârtie cu filigran utilizate la tipărirea emisiunilor poștale românești (I). *Din lumea colecționarilor - info-hobby.* http://bdrf.hol.es/articole/83-tipuri-de-hartie-cu-filigran-utilizate-la-tiparirea-emisiunilor-postale-romanesti-i, 2015, Vol. 20, 1.

8. **Spineanu, Cornel.** *Catalogul Mărcilor Poștale Românești, 1858-1947, vol. I.* București : Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor, 1984.

9. **Pop, Leonard Alexandru.** Carol II - călare. *Catalog filatelic.* [Interactiv] [Citat: 23 iunie 2016.] http://www.ubm.ro/sites/al/index.php/album-filatelic/catalog-filatelic/30-1932/43-carol-ii-clare.html.

10. **Herșcovici, Mișu.** *Catalogul Mărcilor Poștale Românești 1964.* București : Editura Transporturilor și Telecomunicațiilor, 1964.

11. **Ioachimescu, G.A.** Fabrica de timbre. [autorul cărții] Monitorul Oficial. *Monitorul Oficial 100 de ani - 1832 - 1932.* București : Monitorul Oficial, 1932.

12. **Peter, Max.** Despre metodica studiului (3). *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 18 iulie 2012.

issuu-downloader.com

[Citat: 23 iunie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2012/07/despre-metodica-studiului-3.html.

13. **Peter, Max.** Încă un subiect delicat care a fost ocolit de aproape toţi cercetătorii: heliogravura. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 10 Decembrie 2015. [Citat: 27 Iunie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2015/12/inca-un-subiect-delicat-care-fost.html.

14. **Peter, Max.** Cu şi fără rastru. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 15 octombrie 2016. [Citat: 19 noiembrie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2016/10/cu-si-fara-rastru.html.

15. **Găbureac, Sergiu-Marian D.** *România: erori filatelice: 1903-2006: catalog specializat ilustrat* . Bucureşti : Biblioteca Bucureştilor, 2008. 978-973-8369-22-1.

16. **Găbureac, Sergiu.** Păsari şi... fulgi. *Filatelia.* Iulie-August, 1993, Vol. XLIII, 447-448.

17. **Găbureac, Sergiu-Marian D.** *România: curiozităţi şi varietăţi filatelice: 1903-2006: catalog specializat semiilustrat.* Bucureşti : Biblioteca Bucureştilor, 2010. ISBN 978-973-8369-66-5.

18. **Valea, Mihai Lucian.** Despre mărci poştale dantelate… nedantelate. *Răsunetul - cotidianul bistriţenilor de oriunde.* [Interactiv] S.C. Casa de Presă şi Editură „Răsunetul”, 11 07 2011. [Citat: 24 06 2016.] http://www.rasunetul.ro/despre-marci-postale-dantelate-nedantelate-0.

19. **KALLAI, Laszlo.** Comoara filatelică a lui Carol al II-lea. *9 AM News.* [Interactiv] Internet Corp SRL, 8 Aprilie 2006. [Citat: 24 06 2016.] http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/2006-04-08/comoara-filatelica-a-lui-carol-al-ii-lea.html.

20. **Peter, Max.** Sunt nişte detalii care mă încurcă. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 14 octombrie 2016. [Citat: 29 noiembrie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2016/10/sunt-niste-detalii-care-ma-incurca.html.

21. **Peter, Max.** Am mai găsit ceva. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 16 octombrie 2016. [Citat: 19 noiembrie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2016/10/am-mai-gasit-ceva.html.

22. **Peter, Max.** Nu este vorba despre tip, este un retuş. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 9 octombrie 2016. [Citat: 29 noiembrie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2016/10/nu-este-vorba-despre-tip-este-un-retus.html.

23. **Peter, Max.** Oricând poţi să ai surprize. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 24 februarie 2011. [Citat: 01 iulie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/

issuu-downloader.com

2011/02/oricand-poti-sa-ai-surprize.html.

24. **Peter, Max.** Timbre pentru asistenţa socială cu "perfin". *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 12 septembrie 2012. [Citat: 30 iunie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2012/09/timbre-pentru-asistenta-sociala-cu.html.

25. **Erös, Lászlo.** *Catalog de perforații comerciale și oficiale românești.* Cluj Napoca : Transfilex SRL, 1996.

26. **Wikipedia.** Fabrica de bere Grivița. *Wikipedia, enciclopedia liberă.* [Interactiv] 16 Octombrie 2015. [Citat: 20 Septembrie 2016.] https://ro.wikipedia.org/wiki/Fabrica_de_bere_Grivi%C8%9Ba.

27. **Pop, Alexandru Leonard.** Câteva aspecte poștalo-filatelice ale României la 1932. *Buletin Ştiinţific.* Fascicula Filologie, 2015, Vol. XXIV, Seria A.

28. **Marinescu, Călin.** *Tarifele, taxele și gratuitățile poștale în România: 1841-2008, vol.2.* București : Medro, 2008. 978-973-8487-30-7.

29. **Peter, Max.** Un colecţionar bucureştean din perioada interbelică. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 20 iunie 2015. [Citat: 27 iunie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2015/06/un-colectionar-bucurestean-din-perioada.html.

30. **Peter, Max.** Loturi interesante la ultima licitaţie H.R. Harmer. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 10 noiembrie 2014. [Citat: 30 iunie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2014/11/loturi-interesante-la-ultima-licitatie.html.

31. **Dimăncescu, Alin.** Cercetăşia în filatelie. *Cercetăşia României - istoria cercetăşiei în România, documente și analize, colecții și suveniruri.* [Interactiv] 6 aprilie 2011. [Citat: 14 septembrie 2016.] http://cercetasia.blogspot.ro/2011/04/cercetasia-in-filatelie.html.

32. **Cofaru, Cătălin.** Alba Iulia filatelică (14). *Blog de timbrofil.* [Interactiv] 19 iulie 2016. [Citat: 6 iunie 2018.] https://blogdetimbrofil.wordpress.com/2016/07/19/alba-iulia-filatelica-14/.

33. **Wikipedia.** Câmpia Turzii. *Wikipedia, enciclopedia liberă.* [Interactiv] 8 decembrie 2016. [Citat: 9 decembrie 2016.] https://ro.wikipedia.org/wiki/C%C3%A2mpia_Turzii.

34. **Wikipedia.** Județul Turda (interbelic). *Wikipedia, enciclopedia liberă.* [Interactiv] 26 ianuarie 2015. [Citat: 9 decembrie 2016.] https://ro.wikipedia.org/wiki/Jude%C8%9Bul_Turda_(interbelic).

35. **Peter, Max.** Un plic plimbat prin lume. *Romanian Stamps News.* [Interactiv] 6 martie 2014. [Citat: 7 iulie 2016.] https://romanianstampnews.blogspot.ro/2014/03/un-plic-plimbat-prin-lume.html.

issuu-downloader.com

36. **Peter, Max.** De ce e frumoasă filatelia: ea a construit întotdeauna punţi între oameni. *Romanian Stamps News*. [Interactiv] 6 februarie 2014. [Citat: 4 iulie 2016.] https://romanianstampnews.blogspot.ro/2014/02/de-ce-e-frumoasa-filatelia-ea-construit.html.

37. **Peter, Max.** Corespondenţe interbelice de poştă aeriană. *Romanian Stamps News*. [Interactiv] 9 decembrie 2012. [Citat: 6 iulie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2012/12/corespondente-interbelice-de-posta.html.

38. **Wikipedia.** Brădeni, Sibiu. *Wikipedia, enciclopedia liberă*. [Interactiv] 6 iulie 2016. [Citat: 28 iulie 2016.] https://ro.wikipedia.org/wiki/Br%C4%83deni,_Sibiu.

39. **Marinescu, Călin.** *Tarifele, taxele și gratuitățile poștale în România: 1841-2008, vol. 1*. București : Medro, 2008. 978-973-8487-29-1.

40. **Peter, Max.** Cota mărcilor pe scrisoare: o abordare eronată în mai toate cataloagele. *Romanian Stamps News*. [Interactiv] 5 februarie 2012. [Citat: 12 iulie 2016.] http://romanianstampnews.blogspot.ro/2012/02/cota-marcilor-pe-scrisoare-o-abordare.html.

41. **Coin, All Nations Stamp &.** Casa de licitații All Nations Stamp & Coin. *Arhiva licitațiilor organizare*. [Interactiv] All Nations Stamp & Coin. [Citat: 2016 iulie 2016.] http://www.allnationsstampandcoin.com/auction_archive.html.

issuu-downloader.com

Cuprins

Cuvânt de întâmpinare 3
Motivația cercetării 5
Introducere 6
Caracteristici tehnice 9
Erori, curiozități, varietăți, falsuri, semnalări 17
Mărci perforate 25
Circulații, francaturi 29
Puțin despre cote și evaluări 42
Concluzii și mulțumiri 48
Bibliografie 50

issuu-downloader.com